

NAŠA PETRŽALKA

Číslo 12/2023 | Ročník 5
December 2023 | petrzalka.sk

Naskenujte QR kód
a čítajte online

PODĽA HRČKU DLHUJE HLAVNÉ MESTO PETRŽALKE TAKMER DVA MILIÓNY EUR

STR. 3

VV ŠTASTNÉ A PETRŽALSKÉ NA NÁMESTÍ REPUBLIKY

str. 25

Vianočné trhy potrvajú až do 20. decembra. | Foto: Ivana Vrabľová

EDITORIÁL:

ČARO VIANOC MEDZI PANELÁKMI SI TVORÍME SAMI

Program Vianočnej Petržalky 2023 úspešne odštartoval. O chvíľu zapálime adventné sviece, stretne sa pri štedrovečerných stoloch a zaspomíname si na ďalší rok, ktorý ubehol opäť o čosi rýchlejšie. Bol dobrý? Bol úspešný? Bol lepší ako ten minulý? Asi ako pre koho. Na bilancovanie nám však ešte chýba zažiť jeho posledné týždne.

Budeme radi, ak ich prežijete spolu s nami. Napríklad na

Námestí republiky, kde sme si pre vás v rámci vianočných trhov opäť pripravili pútavý program, efektívnu výzdobu i vynikajúce, tradičné i netradičné dobroty. Zavolajte svojich susedov, priateľov a známych na horúci punč či lokšu. A nezabudnite sa ich opýtať, ako sa im darí.

Šťastné a veselé, Petržalčanky a Petržalčania!

Iveta
Jančoková
vicestarostka
mestskej časti

PETRŽALSKÍ ÚRADNÍCI MEDZI NAMI

„Matrikár je ako vřba. Ľudia sa u nás pod návalom emócií často otvoria. Niekedy sa tu zasmejeme, ale si aj poplačeme,“ prezrádza vedúca petržalskej matriky Ilona Kraic.

STR. 4 - 5

KÚPITE AJ TENTO ROK V PETRŽALKE ŽIVÉ KAPRE?

Obchodné reťazce definitívne ukončili predaj živých rýb na svojich pozemkoch. Dôvodom majú byť stresujúce podmienky, ktorým čelia.

STR. 8

PANELÁKOVÁ GALÉRIA JE BOHATŠIA O ĎALŠIE DIELO

V osemdesiatich rokoch výtvarníci vyzdobili osem petržalských panelákov monumentálnymi maľbami. Vďaka Martinovi Kleiblovi sa ich darí obnovovať.

STR. 9

STOTRIDSÄŤ NOVÝCH STROMOV

Najpočetnejšiu skupinu budú tvoriť javory, lipy, ambrovníky, jarabiny, jasene, smrek, ako aj okrasné dreviny a kry – višne, čerešne, vavrínovec či ginko. Svoj strom dostala aj predčasne zosnulá vicestarostka Janka Hrehorová.

V polovici novembra rozbehla Petržalka výsadbu až 129 listnatých a ihličnatých stromov i krov vo viacerých vytypovaných lokalitách.

Vo viacerých lokalitách

„Dreviny sme vybrali s prihliadnutím na ich druh, priestorové vlastnosti územia, vlastnícke vzťahy, vedenia inžinierskych sietí a ich ochranné pásma,“ vysvetľuje vedúci referátu zelene **Adrián Ševeček**.

V Petržalke pribudnú javory, okrasné čerešne, ulice skrášli aj ker vavrínovec. Doplňia ich lipy, ambrovníky, jarabiny, jasene, smrek, okrasné višne a ginko.

K najnovším prírastkom patrí desať javorov mliečnych vysadených na lúke pri Technopole

na Rovniankovej 24. V priebehu novembra a decembra sa o mladú zeleň rozrastú aj ďalšie lokality – ich prehľad aj s druhmi vysadených drevín je dostupný na webe [PETRZALKA.SK/vysadba](https://petrzalka.sk/vysadba).

Jankina jarabina

Špeciálny strom pribudol v novembri aj na petržalskej Lúke vďaky, o ktorú sa už od roku 2009 stará OZ Za zeleň Petržalky. Ako spomienku na vicestarostku **Janku Hrehorovú**, ktorá náhle a nečakane skonala 1. júna 2023, tu petržalský starosta **Ján Hrčka** vysadil mladú jarabinu.

Mária Halašková

Jarabina Janky Hrehorovej na Lúke vďaky.
Foto: Ivana Vrabľová

PETRŽALKA OCENILA VÝNIMOČNÝCH PEDAGÓGOV

Inovatívne metódy vyučovania, podpora nadaných žiakov, vynikajúce organizačné schopnosti, práca nad rámec povinností, alebo jednoducho len obyčajný ľudský prístup k študentom

To sú dôvody, ktoré zaznievali v obradnej sieni petržalského miestneho úradu počas udeľovania ocenení pre desať výnimočných pedagogičiek a pedagógov, ktorí pôsobia v rôznych základných a materských školách Petržalky. Ocenenia udeľuje mestská časť každoročne pri príležitosti **Svetového dňa učiteľov**, ktorý od roku 1994 pripadá na 5. október.

Z rúk starostu **Jána Hrčku** a jeho zástupkyne **Ivety Jančokovej** si 8. novembra za mimoriadne pedagogické výsledky prevzali ocenenie **Ingrid Trebuňová** (ZŠ Gessayova), **Martina Rišiaňová** (ZŠ Pankúchova), **Adriana Jendrišáková** (ZŠ Nobelovo námestie), **Marta Režnáková** (riaditeľka ZŠ Budatínska), **Rastislav Pivoň** (ZŠ Tupolevova), **Zora Dóczyová** (riaditeľka ZŠ Černyševského), **Martin Capek** (riaditeľ ZŠ Lachova), **Soňa Hanzalová** (riaditeľka MŠ Bulíková), **Karin Pavličičová** (MŠ Lachova) a **Michaela Rumanková** (MŠ Il'jušina). Blahoželáme!

Podpora učiteľov

Petržalka je zriaďovateľom 27 materských a 11 základných škôl. Svojim pedagógom, ale i nepedagogickým pracovníkom ponúka okrem adekvátneho ohodnotenia rôzne bonusy – patrí k nim napríklad možnosť nájomného bývania či vzdelávania v štátnej jazykovej škole. Novým učiteľom samospráva ponúka náborový príspevok, ktorý môže dosiahnuť až 1000 eur, najaktívnejší pedagógovia si zas môžu finančne prilepiť v rámci dotačných schém **Spolupracovať lepšie, odmeniť viac** a **Naučiť lepšie, odmeniť viac**.

Martina Štefániková

AKO DOPADOL JESENNÝ ZBER VEĽKOKAPACITNÉHO ODPADU V PETRŽALKE

16. 10. – 13. 11.

1,1 TONY

KOVY

2 TONY

SKLO

4,2 TONY

ELEKTROODPAD

101,4 TONY

ZVÝŠNÝ ODPAD

84 LOKALÍT | 107 PRISTAVENÝCH KONTAJNEROV | 108,7 TON OBJEMNÉHO ODPADU

HRČKA: MESTO NÁM DLHUJE TAKMER DVA MILIÓNY EUR

Musíme myslieť na všetky mestské časti, bráni sa magistrát.

Novembrové zastupiteľstvo mestskej časti Bratislava-Petržalka schválilo nesúhlasné stanovisko voči dodatku Štatútu hlavného mesta SR Bratislavy o novom návrhu prerozdelenia financií bratislavským mestským časťami. Dôvodom je podľa starostu **Jána Hrčku** i väčšina petržalských poslancov neférový návrh magistrátu, na ktorý by najviac doplácala Petržalka.

V septembri požiadalo Hlavné mesto SR Bratislava starostov o stanovisko zastupiteľstva k návrhu dodatku č. 24 Štatútu hlavného mesta, ktorý má okrem prerozdelenia výnosu z dane nehnuteľností určovať aj nové prerozdelenie príjmov medzi Bratislavu a jej mestské časti.

Podľa dôvodovej správy cieľom návrhu je väčšia spravodlivosť vo financovaní mesta a mestských častí, ktorým peniaze prínáležia na financovanie škôl – primárne materských – a školských zariadení v ich zriaďovateľskej pôsobnosti.

Na základe výpočtov za rok 2023 by Petržalka mala dostať od mesta viac o vyše 500-tisíc eur. Hrčka, ktorý dlhodobo upozorňuje, že mestské časti sú financované nespravodlivo, však tvrdí, že to, čo na prvý pohľad vyzerá ako ústretový krok, je len ďalšou dierou v rozpočte mestskej časti.

Najviac tried pre škôlkarov

Problém vidí najmä v tom, že v zmysle štatútu síce dostane každá samospráva od štátu peniaze za vytvorenie nových kapacít vo verejných škôlkach, no 50 percent sumy si ponechá hlavné mesto – hoci škôlky neprevádzkuje.

„Sto detí navyše nás stojí cca 250-tisíc eur ročne. Z týchto peňazí si polovicu nechá mesto a polovicu získava mestská časť, čím ročne prichádzame o enormné množstvo financií na prevádzku verejných škôlok,“ počíta starosta. „Keďže za tri roky sme kapacitu navýšili o cca 550 detí, de facto sme prišli o zhruba 900-tisíc eur,“ pokračuje s tým, že v rámci Bratislavy práve Petržalka za posledné štyri roky vytvorila v škôlkach najviac nových kapacít – zvýšila ich až o 60 percent.

Hrčka argumentuje, že keby mesto Petržalke vyplatilo na materské školy 100 percent sumy od štátu, ako to robí pri súkromných a cirkevných škôlkach, financie by samospráva využila na chod petržalských škôlok. Peniaze, ktoré do

školsťa presúva z iných priorít, by tak mohla využiť na úpravu verejného priestoru, opravy chodníkov či zvýšenie kapacít a zlepšenie služieb pre seniorov.

Takmer dvojmiliónový dlh

Na nespravodlivé financovanie mestských častí upozorňuje Hrčka už od roku 2015. „Je absurdné, že Petržalka ako najľudnatejšia bratislavská mestská časť dostáva v prepočte na jedného obyvateľa o päťdesiat, niekedy až o sto percent menej peňazí ako iné mestské časti. Je načas to zmeniť,“ hovorí.

Napriek opakovaným apelom sa však Petržalka nezhodla s mestom na riešení, preto starosta oslovil poslancov Národnej rady Slovenskej republiky (NR SR) v snahe vyvolať zmenu zákona v prospech Petržalky aj iných mestských častí. V máji 2023 sa tak do NR SR v rámci novely školského zákona dostal pozmeňovací návrh, ktorý má podľa väčšiny poslancov hlasujúcich „za“ odstrániť nefér financovanie verejných škôlok v Bratislave.

„Táto iniciatíva nakoniec primála hlavné mesto zmeniť aspoň čiastočne štatút, s ktorým ako mestský poslanec, ani ako starosta nesúhlasím,“ povedal Hrčka. Spokojný však nie je. „Mesto nám síce sľubuje kompenzáciu, no nie v takej výške, v akej by mala byť. Ide o jednorazovú sumu vyše 500-tisíc

eur, avšak podľa mojich prepočtov by nám malo za štyri roky vytvárania nových kapacít v materských škôlkach vrátiť 1,8 milióna eur,“ upozornil.

Hlasovanie v decembri

„Toto nie je situácia, ktorá vznikla medzi súčasným vedením mesta a mestskej časti – je to roky zaužívaný vzorec,“ povedal pre Denník N magistrát na margo súčasného systému rozdeľovania peňazí za zvyšovanie kapacít v škôlkach. Podľa hovorca Bratislavy Petra Bublú novú zmenu štatútu mesta je výsledkom dohody medzi magistrátom a väčšinou starostov a starostiek.

„Rozumieme, že starosta Petržalky by chcel pre svoju mestskú časť ešte viac, bavíme sa však o rovnakom balíku peňazí pre Bratislavu, ktorý nová parlamentná legislatíva nezvyšila o jediné euro. Musíme myslieť na 17 mestských častí aj rozpočet mesta, z ktorého financujeme služby – vrátane MHD – pre obyvateľov všetkých mestských častí vrátane Petržalky,“ vysvetlilo mesto v Denníku N.

O novom štatúte, a teda aj novom spôsobe prerozdelenia financií bratislavským mestským časťami, budú bratislavskí poslanci hlasovať na decembrovom zasadnutí mestského zastupiteľstva.

Mária Halašková

AKTUÁLNE

INZERCIA

0947 487 061

LINKA POMOCI ĽUĎOM BEZ DOMOVA

Volajte môžete denne v čase od 8:00 do 18:00, ak si všimnete:

- ľudí zjavne bez prístrešia v slabom oblečení,
- ľudí prespávajúcich vonku pri vašom paneláku alebo v jeho okolí.

PETRŽALSKÍ ÚRADNÍCI MEDZI NAMI: SUDIČKY PETRŽALSKÝCH ŽIVOTOV

Sprevádzajú nás od narodenia až po smrť. Matrikáry sú pri každom životnom mílniku.

„Matrikár je ako vrba. Ľudia sa u nás pod návalom emócií často otvoria, vyrozpávajú. Niekedy sa tu zasmejeme, ale aj si popláčeme,“ prezrádza vedúca petržalskej matriky **Ilona Kraic**.

Osudy obyvateľov najľudnatejšieho sídliska začala spríadať v roku 2018, no v samospráve je ako doma už takmer tridsať rokov. „Predtým som veľa robila najmä s číslami a už som tobo mala dosť. Mám rada prácu s ľuďmi, to ma naplňa, preto som si v roku 2017 urobila matričné skúšky a takmer vzápätí som nastúpila na petržalskú matriku. Najprv ako referentka a v roku 2019 ma starosta poveril jej vedením,“ približuje.

Hodinky aj hrdinovia telenoviel

Aj keď pre väčšinu ľudí sa matrika spája s vystavovaním rodných, sobášnych či úmrtných listov, v skutočnosti má oveľa obširnejšiu agendu. „Vybarvíte tu napríklad zmenu mena,“ vysvetľuje Kraic. „Teraz je napríklad móda, že si ženy dávajú skrátene priezviská – najčastejšie sa tak rozhodnú tie, ktoré žijú alebo pracujú v zahraničí,“ prezrádza vedúca matriky. Zmeny mien sa robia aj po rozvode – do troch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozsudku je to možné priamo na matrike a zadarmo, „potom už len na základe rozhodnutia okresného úradu – a navyše za poplatok 100 eur,“ vysvetľuje Kraic.

Na matrike sa nemenia len priezviská, ale aj krstné mená a podľa Kraic to v Petržalke vôbec nie je až taká rarita. „Ľudia majú na to rôzne dôvody. Najčastejšie sa im nepáči meno, ktoré im dali rodičia, alebo majú nejaký idol, kvôli ktorému to chcú urobiť. Vždy to ale musí byť v súlade so zákonom o mene a priezvisku,“ prívukuje matrikárika. Podľa toho, čo vraví, ten musí byť pomerne benevolentný. Veď v petržalskej matrike nájdete nielen hrdinov

telenoviel „ale máme dokonca zapísané meno Rolex. Istí rodičia chceli zas dať dieťaťu meno po kreslenej postavke z rozprávky.“

Pod matriku spadajú aj overovanie podpisov a listín. Na rozdiel od notára má trochu oklieštené kompetencie, ale overíte tu väčšinu bežných listín – napríklad prehlásenia, vysokoškolské diplomy, splnomocnenia, kúpne či darovacie zmluvy.

„Snažíme sa vyjsť v ústrety aj ľuďom, ktorí sú imobilní, takže chodievame aj do sociálnych zariadení alebo do domácností. No výlučne pre sociálne účely – napríklad, ak musí rodina umiestniť blízkeho do sociálneho zariadenia a potrebuje overiť podpis,“ vysvetľuje Kraic a dodáva, že podmienkou je, aby sa dotyčná osoba dokázala podpísať a bývala v katastri Petržalky.

Džob snov

Nepochybne najkrajšou súčasťou matričného úradu je **rodná matrika**. „Narodenia evidujeme od 1. 1. 1958, vtedy zrejme išlo ešte o pôrody v domácom prostredí. Narodenia v nemocnici Antolská sú evidované od júla 1997. V súčasnosti vyplňame už 86. matričnú knihu narodení, pričom každá má dvesto strán a na jednej strane sú zapísané tri narodenia,“ vysvetľuje Kraic.

Doplňme, že v priebehu roka sa v Petržalke narodí v priemere dvetisíc detí. „Ale napríklad vlani sa nám tu narodilo až 2600 detičiek. No neboli to všetko Petržalkatá, sú to skrátka deti, ktoré sa narodia v petržalskej nemocnici. Ale zasa tie petržalské sa narodia v iných nemocniciach v Bratislave, takže ono sa to vyrovná,“ hovorí Kraic.

Od roku 2022 je zápis narodenia elektronizovaný a „hlásenky“, teda avíza o deťoch, ktoré prídu na svet v pôrodnici na Antolskej, putujú elektronickou cestou rovno na matriku. **Karina Lengyelová**,

Tím petržalskej matriky a ohlasovne pobytu, zľava Dušana Dobošová, Eva Prídená, Ilona Kraic, Karína Lengyelová a Iveta Pálinkás. | Foto: Ivana Vrabľová

ktorá má petržalskú rodnú matriku na starosti spolu s **Evou Prídenou**, nahrá údaje do systému, pripraví všetky doklady, rodný list a čaká, kým si ho šťastný otecko preberie. Ak jeho partnerka najmenej tri mesiace pred pôrodom mala trvalý pobyt v Petržalke, má aj ďalší dôvod na radosť – mestská časť jej poskytne jednorazový 100-eurový príspevok. Stačí podať žiadosť a ak všetko sedí, peniaze dostane buď na účet, alebo si ich vyzdvihne v pokladni na miestnom úrade.

„Je to môj džob snov,“ hovorí so smiechom Karína, ktorá, mimochodom na matriku prišla po dlhých rokoch v gastrobiznise. Okrem víťania bábätičiek – a to aj doslova, na tradičnej petržalskej udalosti – pracuje tiež v „sekcii“ tzv. **osobitnej matriky**. Tá, zjednodušene povedané, slúži na zlegalizovanie narodenia, úmrtia či sobáša v zahraničí na Slovensku. „Ak sa napríklad rozhodnete uzavrieť manželstvo na Mallorke, so sobášnym

listom – originálom i oficiálnym prekladom – musíte prísť na matričný úrad. Tu spíšeme žiadosť a so všetkými potrebnými dokumentmi ju pošleme na osobitnú matriku na Drieňovej, kde to zaevidujú do slovenských systémov, vystavia slovenskú verziu dokladu a tým pádom je ten akt platný aj v našej krajine,“ objasňuje Lengyelová.

Tristo sobášov za rok

Hoci podľa matrikárok aj v Petržalke vládne trend nezobášaných rodičov, svadiieb je na 150-tisícovom sídlisku dosť. „V priemere okolo tristo za rok,“ približuje Kraic. Snúbenci sa môžu zosobášiť v dvoch obradných sieňach – vo väčšej v CC Centre a v menšej na miestnom úrade, v budove Technopolu, ktorá sa využíva počas pracovného týždňa.

„Chodievame sobášiť aj mimo obradné siene, no tam je to už spočítané – pre petržalských snúbencov 256 eurami, mimopetržalskí zaplatia ešte o 20 eur viac. V rámci Petržalky môžeme sobášiť na ktoromkoľvek vhodnom

mieste – hoci aj na lúke. Využívajú sa najmä reštaurácie – aj z praktických dôvodov, keďže sa netreba presúvať na hostinu. Tento rok sme mali svadbu aj v reštaurácii UFO, vlni sme zas sobášili na Draždiaku,“ vmenúva Kraic.

Ešte vlni museli snúbenci podať žiadosť o sobáš na matrike v mieste trvalého pobytu. Od januára 2023 to neplatí, môžu ísť priamo na matriku v mestskej časti (alebo v obci), kde chcú mať sobáš. Je to spoplatnené 20 eurami. „V minulosti sme mali v priemere okolo 250 žiadostí o delegovanie sobáša. Takže troška práce nám ubudlo,“ dodáva so smiechom.

V Petržalke jasne vedú sobáše civilné – tých cirkevných bolo tento rok len štrnásť. Dôvodom však nie je nedostatok viery, skôr to, že na romantický svadobný obrad si páry vyberajú skôr historické kostoly v Starom Meste.

„Sobáše evidujeme od 25. 2. 1961, v súčasnosti ich zapisujeme do tridsiatej knihy uzavretí manželstva. Aj tieto knihy majú 200 strán, na každej sú dva zápisy o uzavretí manželstva,“ doplnia čísla Kraic.

Chvilie radostné i smutné

„Teraz máme celkom veľa sobášov cudzincov,“ prezrádza matrikárka. Tento rok ich bolo už šesťdesiatdva. „Veľmi často sa berú ukrajinské páry a je zaujímavé, že sú to zväčša mladučkí ľudia – 18-20-roční. Keď som sa ich pýtala, čo ich k tomu vedie, vraveli, že u nich doma je to normálne,“ hovorí Kraic.

Zaujímavosťou je aj to, že v poslednom čase sa sobášilo viacero párov, ktoré spolu roky žili „na kôpke“. Podľa Kraic má na tom možno istú zásluhu pandémie – „uvedomili si, že keby sa jednému alebo druhému niečo stalo, tak nemocnica by im nedala informácie, keďže nie sú svoji. Povedali si, že po dvadsiatich rokoch to dajú na poriadok“.

Sobáš je zvyčajne príjemná, radostná vec, no prihodí sa, že má smutnejšie pozadie. „Stáva sa, že príde za nami človek s tým, že jeho partner je vážne chorý a chceli by ešte pred smrťou spečatiť svoj vzťah – vtedy chodievame sobášiť aj domov. Mali sme zopár takých prípadov... Smutné je, že sú to často mladé páry,“ povzdychne si matrikárka.

Vítanie detí v CikCak Centre | Foto: Ivana Vrabľová

Prechodný či trvalý?

Súčasťou petržalskej matriky je aj **ohlasovňa pobytov**. Zastaviť sa tu musí každý, kto sa prisťahuje do Petržalky – či už na trvalý alebo na prechodný pobyt, ktorý sa musí každých päť rokov obnoviť. „Prechodných pobytov môžete mať koľko chcete. Na trvalý pobyt sa môžu priblížiť len slovenskí občania, cudzinci sa približujú na cudzineckej polícii,“ hovorí **Iveta Pálinská**, ktorá má ohlasovňu takpovediac pod palcom.

Jedinou výnimkou sú Ukrajinky a Ukrajinci, agenda pribudla ohlasovní po vypuknutí vojny u našich východných susedov. Každý mesiac tu vybaví vyše 1600 ľudí, ktorí si musia splniť ohlasovaciu povinnosť a ďalšie náležitosti vyplývajúce z tzv. tolerovaného pobytu na Slovensku.

„Každý deň je iný, je tu živá agenda. Ľudia sú často bezradní, veľa vecí im musíme vysvetľovať,“ hovorí Pálinská, podľa ktorej ústretovosť, pochopenie a trpezlivosť patria v tejto branži medzi najdôležitejšie vlastnosti.

„Ľudi sa treba veľa pýtať, nevedia. Často prídu s nejakou požiadavkou a keď sa ich vypytujeme, nakoniec sa ukáže, že potrebujú niečo celkom iné,“ potvrdzuje slová kolegyně **Dušana Dobošová**, služobne najmladšia z tímu matričného úradu. Predtým robila pätnásť rokov v bankovníctve. „Denne som bola zvyknutá vybavovať sto ľudí, takže pre mňa je toto malina,“ prezrádza Dušana, ktorá má okrem iného na starosti aj aktualizáciu volebných zoznamov.

Čo je – vzhľadom na to, že matriky sú elektronizované až od roku 2015 – dost' piplavá práca.

„Cieľom je vyčistiť zoznamy voličov tak, aby sa nestalo, že oznámenie o voľbách príde napríklad ľuďom, ktorí už dávno nežijú. A naopak – aby prišlo 18-ročným prvovoličom či novo prisťahovaným obyvateľom Petržalky,“

vysvetľuje Dušana, ktorá sa aktuálne chystá na matričné skúšky. „Kolegyně vravia, že tie zákony zvládnem ľavou zadnou. Potom by som prevzala asi úmrtnú matriku,“ plánuje.

Pre zaujímavosť: úmrtia sa na petržalskej matrike evidujú od 9. januára 1958. Týchto – rovnako dvestostranových – matričných kníh so štyrmi zápsmi na každej strane je aktuálne dvadsaťtri.

Nedostatok matrikárov

Podľa Ilony Kraic je v posledných rokoch o matrikárky veľká núdza. „Neviem prečo, lebo je to veľmi zaujímavá práca,“ hovorí. V Petržalke ich je v tíme aktuálne päť, no priznávajú, že by sa im šikla ďalšia šikovná kolegyně alebo kolega. „Dobrá matrikárka musí byť empatická, diplomatická, ale predovšetkým ovládať svoju prácu,“ vypočítava predpoklady. Ak ich splňate, neváhajte. Kontaktné údaje nájdete na webe PETRZALKA.sk.

Martina Štefániková

INZERCIA

wüstenrot

ZMENA ADRESY

Od 01.07.2023 bola pobočka poisťovne Wüstenrot prestahovaná z Osuského ulice na novú adresu:

Wolkrova 23, Bratislava 85101

V prípade potreby nás kontaktujte na novej adrese alebo na tel. číslach: 0905/925921, 0904/289649, 0903/904267

Otváracie hodiny

Pondelok až piatok:

od 10:00 hod - do 18:00 hod.

OTUŽOVANIE NIE JE O REKORDOCH

Spomínate si ešte na dvojtýždenné odstávky teplej vody za socializmu? Nedobrovoľní otužilci navyše nemohli pod sprchou ani nesúhlasne pípnuť, lebo – okrem toho, že im drkotali zuby, ktovie, aké ucho bolo opreté o tenkú stenu susedného bytu. Dnes sa už, našťastie, otužujeme len z vlastnej vôle. Oblúbeným cieľom milovníkov chladnej vody je aj petržalský Draždiak. S **Vladimírom Paucom**, ktorý na webe **ZDRAVEOTUZOVANIE.sk** a na rovnomennom facebookovom profile radí, ako otužovať správne a efektívne, sme sa zhovárali o tom, ako si túto záľubu užiť a nedostať sa do problémov.

Čo sa deje s telom, keď človek vojde do studenej vody?

Môžete si to vyskúšať aj doma. Dajte si ruky do studenej vody a postupne ich ponárajte hlbšie a hlbšie – najjednoduchšie to je vo vani – a pri tom zbadáte, že je to pre telo určitý stres. Totiž, keď vojdete do veľmi studenej vody, cievy sa začínajú zužovať a zvyšuje sa tlak. Aj preto sa všeobecne odporúča, že ak chcú ľudia otužovať, mali by to najprv prekonzultovať s lekárom.

Takisto studená voda vyrazí dych. Takže je dobré byť na to pripravený, aby ste sa nedostali do šoku a nezačali panicky dýchať. Lebo panika je základ konca.

Samozrejme, môžete vybehnúť z vody, ale to nie je cieľ. Ak tam chcete nejaký čas ostať, treba byť pripravený na to, čo vás v tej vode čaká. A je dobré dostať sa predtým do pokoja, predýchať to, upokojiť sa. To vám pomôže nielen pri otužovaní, ale aj v iných stresových situáciách.

Je otužovanie vhodné pre každého alebo sú aj nejaké obmedzenia?

Pri otužovaní sú isté riziká, a aj preto je najlepšie svoje aktivity skonzultovať s lekárom. Všeobecne je známe, že ľudia s kardiovaskulárnymi problémami by mali byť pri otužovaní obozretnejší. Ale na druhej strane poznám veľa ľudí, ktorí mali dva-tri infarkty a stále chodia otužovať. Len si musíte toho byť vedomý a pristupovať k tomu s rešpektom.

„Dôležité je nepreceňovať zbytočne svoje sily,“ hovorí skúsený propagátor otužovania Vladimír Pauc. | Foto: Archív Vladimír Pauc

Existujú nejaké limity? Asi to nie je dobré s pobytom vo vode preháňať...

Aby to malo nejaký zdravotný benefit, postačí, ako vo vode zostanete dve minúty, ak už otužujete dlhšie, tých 5 - 7 minút je super. A vrchné limity – pri zhruba dvojtupňovej vode je to na súťaziach asi 22 minút. Ale opäť to závisí od mnohých faktorov – od hmotnosti, metabolizmu... Chcel by som však zdôrazniť, že otužovanie nie je o rekordoch, ale o radošti. Otužovanie totiž nielenže znižuje stres, ale je aj výborné antidepresívum. Jeden môj kamarát plavec hovorí: „Ak vyjdeš z vody von a ešte stále máš depku, tak si bol krátko.“

Všimla som si, že otužilci sú často seniori. Akého ste mali najstaršieho začiatčička?

Moja mama mala 67 rokov, keď začala otužovať, jej partner

dokonca o rok viac – takže asi oni. Mama mala dlhodobé problémy s močovými cestami, tak sa nechala ukecať. Povedala mi: „Ochoriem a dáš mi pokoj,“ – ale nestalo sa. Naopak, pomohlo jej to a otužuje dodnes – pravidelne, dvakrát do týždňa.

Na druhej strane, moja dcéra má dva a pol roka a chodí so mnou od malička. Brával som ju, ešte keď bola v kočiaku – ja som otužoval, ona ma čakala na brehu. Teraz už chodí so mnou aj do vody. Príde k brehu, tam sa počľapká, nachvíľu si ju vezmem k sebe, ošpliechame sa – a potom nechce z vody von! Ale ak nemá náladu, nedržím ju tam, lebo to nesmie byť nasilu. Treba deti nechať, nech sa s chladom zoznámia samé.

Koľko rokov otužujete vy?

Už keď som bol malý, otec ma otužoval sprchou. Dnes si ich dávam sám, už vyše pätnásť rokov – nevynechal som ani deň.

No a približne pred siedmi-ôsmimi rokmi som začal otužovať plávaním v jazerách.

To je už dlhý čas, asi idete do vody s pocitom, že je to brnkačka. Alebo sa musíte presvedčať?

Voda je studená vždy. Každý jeden človek sa vždy prekonáva, keď tam vchádza. Ale pozrite sa na to takto – keď chodíte do posilňovne, je to brnkačka?

Veľa sa hovorí o význame otužovania pre zdravie. Aký teda je?

Pomáha pri kardiovaskulárnych ochoreniach, zápalových, ale aj alergiách. Je to tiež silné antidepresívum. Lebo človek, keď ide do vody, vlastne zakaždým niečo dokáže. Tam sa mu vyplaví toľko rôznych endorfinov, že to je výkon. To je ako keď niekto zabehne maratón, tiež má z toho skvelý pocit. Ale napríklad otužovanie zlepšuje termoreguláciu tela a v lete vám nie je až tak horúco. Aspoň na sebe som si to všimol.

Sú nejaké zásady správneho otužovania?

Rozhodne žiaden alkohol. Nepreceňovať svoje sily. Ísť do vody vždy s niekým. Ísť na to postupne – lebo, ako som už povedal, nie je to o rekordoch.

Aké sú najčastejšie chyby, ktoré ľudia robia?

Nechcem to úplne nazvať chybou, ale nie je dobré, keď sa niekto rozbehne alebo bez

Fenomén otužovania, ktorému podľahla aj Petržalka, vám ešte viac priblíži **41. diel podcastu Z petržalskej obyvčky**, ktorý v decembri nájdete na všetkých podcastových platformách a YouTube.

@bratislavapetrzalka

rozmyslu skočí do studenej vody. Najmä, keď sa nepozná, tak to môže byť riskantné. Spôsobuje to stres a nápor na srdce. Čiže lepšie ísť do vody pomaly, postupne, aby telo vnímalo, čo sa deje. Ďalšie – keď idete do vody, tak celý, až po krk. Chápem, že každý má svoju postupnosť, ale niektorí prídu, stoja vo vode, držia ruky hore, majú rukavice a voda má 14 stupňov. Čo potom budú robiť, keď bude chladnejšia?

Čo robiť, ak váš spoluotužovateľ odpadne?

Ťahať ho na breh. Skontrolovať dýchanie, tep, zabaliť do bundy, prezliecť z mokrého. Najlepšie je zavolať záchranku. Keď ste podchladený, trvá aj deň-dva, kým sa dáte dokopy. Tu by som rád povedal, že každý by mal mať za sebou kurz prvej pomoci. A obnovovať si ho – lebo ako často ho využívate?

Je nejaký varovný signál, že niečo nie je v poriadku?

Silná triaška. A keď sa človek prestane triašať, to už je naozaj zle. Preto je dobré merať si čas vo vode a nerobiť rekordy silou-mocou.

Niektorí ľudia používajú pri otužovaní neoprénové rukavice, ponožky. Čo vy na to?

Obchody to propagujú ako otužovacie pomôcky, pritom jediná otužovacia pomôcka je uterák. Keď idete do vody s neoprénovými rukavicami a ponožkami, podľa mňa to nie je ono. Na prstoch aj zápästiach sú bohaté nervové zakončenia, ktoré dávajú mozgu signály o chlade vody.

Keď človek tieto signály odpojí, neprecíti chlad dokonale.

... a napríklad termoska s teplým čajom?

To je taký psychologický efekt. Pozrite sa – keď máte 80-litrovú nádobu s tekutinou, ktorá má 36 stupňov, a dáte do nej tri deci teplého čaju, čo to spraví? Nič.

Sú nejaké méty, ktoré zarytý otužilec túži dosiahnuť?

Tak napríklad, každý by chcel byť vo vode, keď na okolí je sneh, alebo keď je okolie zamrznuté, lebo tá atmosféra je že – wow! Napríklad mojim snom je zaplávať si na Antarktíde.

Poradíte, kde všade sa dá v Bratislave otužovať?

Okrem Draždiaka napríklad na Zlatých pieskoch. Draždiak má však veľkú výhodu v tom, že je v meste a hocikto sem môže prísť. Sú tu aj bufety, takže si môžete potom posediť, zahriať sa a porozprávať sa s kamarátmi, takže zrazu to má aj sociálny rozmer. No a ďalšou výhodou je, že je blízko nemocnica – keby niečo. (Smiech.)

Sú naopak nejaké lokality, ktoré sú na otužovanie vyslovene nevhodné?

Určite silné toky riek. Napríklad aj Dunaj je pre začiatočníkov ťažší. Ďalšími faktormi sú čistota vody a dobrý prístup. Ten je na Draždiaku veľmi dobrý, rovnako aj na Zlatých pieskoch.

Mimochodom, čo robí otužilec v lete?

Trpí!

Martina Štefániková

PETRŽALSKÍ „MAKAČI“ SÚ NA ZIMU PRIPRAVENÍ

Na najľudnatejšom sídlisku s vtipmi o cestároch prekvapených snehovou nádielkou nepochodíte.

Zimná pohotovosť sa v Petržalke začína 15. novembra a končí 15. marca nasledujúceho roka. Aby boli cesty v správe mestskej časti vždy zjazdne a chodníky bezpečné, o to sa starajú zamestnanci Oddelenia správy verejných priestranstiev (OSVP) miestneho úradu.

V rámci zimnej údržby zabezpečuje samospráva starostlivosť o komunikácie 3. a 4. triedy - chodníkov pozdĺž komunikácií 3. triedy a prilahlých parkovísk; chodníkov vedúcich k materským a základným školám, zdravotným zariadeniam, domovom sociálnych služieb aj k nemocnici na Antolskej ulici. (Aktuálne mestská časť rokuje s magistrátom hlavného mesta o novej zmluve, kde bude uvedený kompletný rozsah a mapa zimnej údržby).

Ľudská sila

Na zimnú údržbu ciest a chodníkov v petržalskej správe je mestská časť aj pre toto zimné obdobie dôkladne pripravená.

K dispozícii je tridsať posýpacích strojov, pričom pre každú z najväčších miestnych častí (Dvory, Lúky, Háje) sú vyčlenené tri vozidlá, ktoré slúžia na zásobovanie a zároveň na údržbu schodísk, chodníkov a terás v správe

Petržalky a tiež dvadsať „ručných“ pracovníkov.

Dvadsať ľudí bude nakladať posypovú soľ, štyria mechanici zabezpečia výjazdy v prípade technickej poruchy vozidiel a 45 ľudí v zálohe sa budú starať o zimnú údržbu v prípade, že niekto z partie vypadne.

Soli je dostatok

Zimná údržba je zabezpečená aj z hľadiska materiálovej vybavenosti. Na sklade má OSVP cca 300 ton posypovej soli, z toho zhruba 100 ton tvorí ekologická soľ (solmag) šetrná k životnému prostrediu – tá je určená na posýpanie chodníkov v našej správe, prevažne vo vnútroblokoch. Ako rezervu pre prípad núdze mestská časť aktuálne obstarala ďalších 200 ton klasickej posypovej soli.

Zamestnanci OSVP realizujú zimnú údržbu podľa harmonogramu. V prípade potreby či podnetov ich však môžu kontaktovať aj obyvatelia mestskej časti – mailom na zimnaudrzba@petrzalka.sk alebo telefonicky na čísle **0947 487 487**. Všetky potrebné informácie nájdete aj na webe **PETRZALKA.sk**.

Mária Halašková

INZERCIA

Harris Slovakia
agentúra domácej ošetrovateľskej starostlivosti

Agentúra domácej ošetrovateľskej starostlivosti Harris, ktorá poskytuje ošetrovanie a rehabilitáciu u pacientov doma, **prijme (zdravotnú) sestru** v Petržalke.

Mzda: 1500€ + osobné hodnotenie

Informácie na 0948/427747 alebo na harris@harris.sk

www.harris.sk

KÚPITE AJ TENTO ROK V PETRŽALKE ŽIVÉ KAPRE?

Predaj živých rýb zrušili všetky veľké obchodné reťazce a pred pár týždňami aj mesto Žilina.

Kapor patrí k slovenským Vianociam rovnako ako stromček alebo Popoluška. Klasikou boli po desaťročia aj kade so živými rybami, z ktorých bodrí, červeno-líci predajcovia lovili ryby podľa želania, aby ich spolu s vianočným priánim alebo štekľivým vtípom šupli do pripravenej tašky.

No kým ešte pred pár rokmi by ste ich našli pred každým supermarketom, dnes je situácia iná. Všetky veľké obchodné reťazce tento spôsob predaja vianočných rýb ukončili a najnovšie ho neumožňujú na svojich pozemkoch ani tretím osobám. Dôvodom majú byť najmä stresujúce podmienky, ktoré kapre zažívajú v malých kadiach či pri transporte na miesta predaja.

MINIMALIZOVÄT STRES

To tvrdí aj **Miroslava Roháčová** z OZ Humánný pokrok, ktoré bojuje za absolútny zákaz predaja živých rýb, ale aj proti klietkovému chovu či produkcii kožušínového priemyslu. „Najväčším problémom je v tomto prípade cesta kapra z rybníka na vianočný stôl, vrátane vyhladovania týždne pred predajom, dusenia v igelitke či toxického sauny v chlóranej vode vo vani,“ hovorí.

„Každé zvieratá svojím spôsobom pri transporte a manipulácii zažívajú stres,“ pripúšťa chovateľ rýb **Miroslav Nečas**. „Prioritou profesionálnych chovateľov je však práve minimalizovať takéto stresové situácie, aby bola ryba v predaji vo výbornej kondícii, lebo to je základom zabezpečenia kvalitného produktu pre zákazníkov.“

Podľa Nečasa sa podmienky pri manipulácii so živými sladkovodnými rybami a ich následnom pre-

daji oproti minulosti výrazne zmenili. Už pri výlove rýb z rybníkov sa do lovných priestorov dodáva čerstvá voda pomocou čerpadiel, aby sa pri nahromadení rýb eliminovalo tzv. dusenie rýb. Ryba sa prepravuje v transportných autách s pravidelným dopĺňaním kyslíku a vzduchu. „Pri predaji rýb sa môže v predajných bazénoch uskladniť len obmedzené množstvo rýb tak, aby bolo zabezpečené dostatočné množstvo vody s pravidelným okysličovaním a výmenou vody,“ približuje Nečas.

PREČO ÁNO, PREČO NIE

Podľa OZ Humánný pokrok je ďalším problémom utrpenie, ktorému sú zvieratá vystavené pri neodbornom zabíí v domácom prostredí.

S tým súhlasí aj Nečas, no dodáva, že každý zákazník má možnosť nechať si rybu po zakúpení, jemne povedané – pripraviť na konzumáciu odborníkmi priamo na mieste. A to za prísnych, zákonom daných pravidiel. „Štátna veterinárna a potravinová správa (ŠVPS) stanovuje a aktualizuje každý rok presné podmienky nielen pre takéto predaj rýb, ale aj prísne podmienky pre zabíí a úpravu rýb po zabíí tak, aby bol tento akt čo najhumánnejší.“

Roháčová pripomína, že podľa prieskumu agentúry Focus z roku 2021 zrealizovaného na vzorke 1005 respondentov, záujem verejnosti o predaj živých rýb klesá – len 20 percent opýtaných si chce domov pred Vianocami priniesť kapra živého.

Miroslav Nečas je však napriek tomu presvedčený, že možnosť vybrať si tú „svoju“ z ponuky živých rýb je pre ľudí

V Petržalke živé kapre kúpite na trhovisku na Mlynarovičovej. | Foto: Envato Elements

stále zaujímavá. „Pri kúpe živej ryby má zákazník záručenú sto percentnú čerstvosť potraviny v čase, ktorý si sám určí. Eliminuje tým akékoľvek ďalšie zásahy, ako je zmrazovanie, prípadne rozmrazovanie či iné spracovateľské postupy,“ vysvetľuje.

MÁME NA VÝBER

Živého kapra si môžete stále kúpiť – hoci aj priamo na vianočných trhoch – v susednom Rakúsku, ale tiež v Česku, v Poľsku, v Maďarsku či v Nemecku.

OZ Humánný pokrok je presvedčené, že situácia sa mení. „Dokonce aj v silne kresťanskom Poľsku firmy začali prijímať záväzky o niekoľko rokov skôr ako u nás. A taktiež tam kruté praktiky nakladania s kaprami vyústili až do súdneho sporu, v ktorom súd potvrdil, že išlo o týranie zvierat. Mesto Wrocław bolo prvým na svete, ktoré prijalo nariadenie na ochranu kaprov,“ vypočítava

Roháčová a dodáva, že nedávno vydalo zákaz predaja živých rýb na svojich pozemkoch mesto Žilina.

A ako to bude tento rok v Bratislave? Obyvatelia zatiaľ budú mať možnosť vybrať si, či ich štedrovečerné menu spestrí losos, tuniak, alebo čerstvý kapor.

„V Bratislave, podľa našich informácií, by vianočný predaj živých rýb nemal byť takto striktné regulovaný a bude sa realizovať na trhoviskách – napríklad na trhovisku Mlynarovičova v Petržalke, či na trhoviskách Herlianskej a Bachovej v susednom Ružínove,“ uzatvára Nečas.

Martina Štefániková

PANELÁKOVÁ GALÉRIA JE BOHATŠIA O ĎALŠIE DIELO

Pomôžte zachrániť umenie v Petržalke
Chcete prispieť na obnovu monumentálnych
malieb na petržalských panelákoch?
Môžete tak urobiť na transparentnom účte:
SK64 0200 0000 0047 0068 4755
Ďakujeme.

Vďaka iniciatíve Martina Kleibla z OZ Konduktor sa na múry bytovky na Námestí hraničiarov vrátila dávno stratená maľba.

Koncom novembra bola v Petržalke obnovená už druhá monumentálna maľba zo série ôsmich murálov na panelových domoch, ktoré vytvorili viacerí slovenskí výtvarníci v osemdesiatych rokoch 20. storočia. Boli nielen naplnením tzv. Hlavy V, ktorá prikazovala vyčleniť isté percento rozpočtu stavby na umelecké dielo, ale mali aj praktický význam – v panelákovvej džungli slúžili ako estetické orientačné body.

Dielo **Jána Ilavského** Mierová pieseň pribudlo na bytovku na Námestí hraničiarov 13 v roku 1983, o dvadsať dva rokov neskôr ho zakrylo zateplenie. Vďaka iniciatíve neúnavného petržalského aktivistu **Martina Kleibla** – ale v neposlednom rade aj osvietenských obyvateľov, ktorí zámer odhlasovali – je maľba od 20. novembra opäť na svojom pôvodnom mieste.

Nový tím

Ilavského Mierovú pieseň sa podarilo obnoviť osem rokov po prvom úspešnom Kleiblovom projekte, ktorý navrátil na Osuského 1 dielo **Jozefa Porubčina** Mier. Značnú

časť rozpočtu vtedy vykryla Slovenská národná galéria, ktorú táto iniciatíva veľmi nadchla. Prostredníctvom verejnej zbierky na obnovu prispeli aj ľudia.

Tentoraz Kleibl, našťastie, uspel v dotačných výzvach – peniaze získal od petržalskej samosprávy aj z bratislavskej župy. „*Sme za to naozaj vďační*“, zdôrazňuje Kleibl a dodáva: „*Veľmi nám pomohlo aj to, že sa podarilo sponzorsky vybaviť farby – od slovenskej firmy JUB – takže sme niečo ušetrili.*“

Kým prvé dielo realizoval s pomocou horolezca **Stana Martona**, ktorý sa podieľal aj na tvorbe pôvodných malieb, na Námestí hraničiarov už mal Kleibl nový tím. „*Obaja maliari majú s týmto typom umenia skúsenosti, Košičan Viktor Feher dlhé roky robí muráry a monumentálne maľby, rovnako ako bratislavský výtvarník Mišo Turkovič*“, približuje.

Vo vetre aj v daždi

Zdá sa až neuveriteľné, že obnova Mierovej piesne na šítovú stenu s plochou 460 štvorcových metrov trvala trom ľuďom iba desať dní. Múry paneláka pritom bolo potrebné najskôr

Maľba Jána Ilavského sa na panelák vrátila po osemnástich rokoch vďaka (zľava) Mišovi Turkovičovi, Martinovi Kleiblovi a Viktorovi Feherovi. | Foto: Archív M. K.

natrieť penetračným náterom, následne naniest' dve vrstvy podkladovej farby a potom preniesť na obrie „plátno“ samotné dielo.

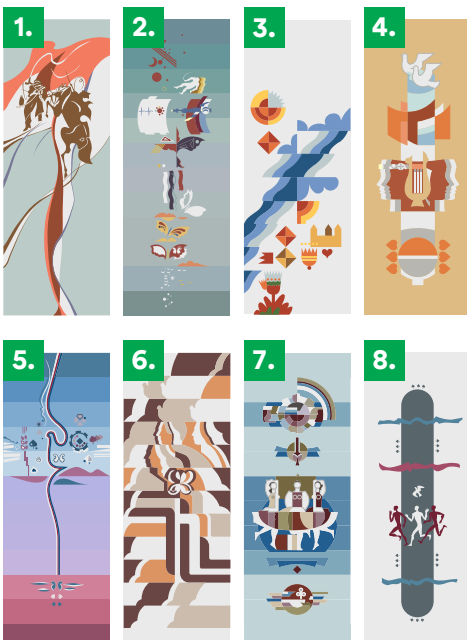
Vydržať na plošine v daždi, vetre a chladnom počasí, o ktoré v novembrových dňoch nebola v Petržalke núdza, si zaslúži uznanie. „*Chcem sa poďakovať aj mladým Petržalčanom, ktorí nám bez nároku na odmenu prišli pomôcť s osadením a potom s deinstaláciou plošiny. Vážime si to*“, zdôrazňuje Kleibl.

Na nových zastávkach

Hoci po ukončení obnovy prvej maľby pred ôsmimi rokmi Kleibl tvrdil, že sa už na rekonštrukciu ďalších nepodujme, dnes vidí veci inak. Do budúcnosti by rád na paneláky navrátil aj zvyšné diela. Už na budúci rok by to mali byť Symboly Bratislavy od **Petra Günthera** na Blagoevovej 24, mimochodom, vôbec prvá z ôsmich petržalských monumentálok z roku 1981.

„*Moje rozhodnutie pokračovať asi ovplyvnilo aj to, že ma oslovili z Útvaru hlavného architekta mesta Bratislava. Osem petržalských malieb by chceli preniesť na sieťotlač sklenených stien ôsmich zastávok budúcej novej električkovej trate*“, prezrádza Kleibl, ktorý však má aj väčšie sny. Raz by chcel v Petržalke „otvoriť“ monumentálnu panelákovú galériu a oživiť múry domov novými kvalitnými výtvarnými dielami.

Martina Štefániková

Petržalské maľby na panelákoch

1. Ivan Schurmann, Jasovská 12, 1986
2. Ivan Vychlopen, Vedecko-technický pokrok, Tupolevova 1, 1986
3. Peter Günther, Symboly Bratislavy, Blagoevova 24, 1981
4. Ján Ilavský, Mierová pieseň, Námestie hraničiarov 13, 1983 (obnovená v novembri 2023)
5. Ivan Vychlopen, Fedínova 2, 1985
6. Jozef Porubčina, Mier, Osuského 1, 1985 (obnovená v novembri 2015)
7. Ján Ilavský, Radostný život, Fedínova 24, 1987
8. Oto Lupták, Šport, Romanova 5, 1985

RADA PRÁVNÍKA

DEDENIE A POSLEDNÁ VÔĽA

V priebehu života ste sa určite stretli s pojmami ako závet, testament alebo posledná vôľa.

Môžete však v závete nakladať so svojím majetkom bez obmedzení? A ako sa bude postupovať v prípade, ak závet počas života vôbec nespíšete, prípadne v ňom rozhodnete len o časti vášho majetku?

Spôsoby nadobudnutia dedičstva

Na úvod je potrebné uviesť, že dedičstvo sa nadobúda smrťou poručiťľa, pričom dedí sa zo závetu (toto dedenie má prednosť), zo zákona alebo z oboch týchto dôvodov (napr. ak by sa zo závetu nadobúdala len časť dedičstva).

Dedenie zo závetu

Závet je právny úkon, na základe ktorého fyzická osoba v zákonom predpísanej forme nakladá so svojím majetkom pre prípad svojej smrti. Rozlišujeme tri formy spísania závetu:

- závet napísaný a podpísaný vlastnou rukou,
- závet zriadený v inej forme za účasti svedkov a vlastnoručne podpísaný závetcom a týmito svedkami (napr. závet na listine napísanej na počítači),
- závet zriadený vo forme notárskej zápisnice (maloletí, starší ako 15 rokov, môžu spísať závet len v tejto forme).

Závet musí obsahovať ustanovenie dedičov, ktorí majú po poručiťľovi dediť a dátum, kedy bol závet spísaný. V závete možno zároveň určiť aj podiely dedičov, alebo konkrétne vymedziť, ktorému dedičovi prípadne aká vec alebo právo, ale ak tak poručiťľ neurčí, potom budú dedičské podiely ním určených dedičov v závete rovnaké. Ak by závet obsahoval akékoľvek podmienky (napr. určitú vec zdedí dcéra, ale len ak zmení prácu), tieto sú právne neúčinné. Závetom môže poručiťľ rozhodnúť aj len o časti jeho majetku, pričom zvyšok majetku sa v takom prípade bude dediť zo zákona.

Pri závete však poručiťľ musí mať na pamäti, že jeho potomkovia sú tzv. neopomenuteľní dedičia, pri ktorých platí, že maloleté deti musia závetom dostať aspoň takú časť majetku, akú by dostali dedením zo zákona a plnoleté deti musia dostať aspoň jednu polovicu majetku, ktorú by dostali dedením zo zákona. Ak tomu závet odporuje, potom je v tejto časti neplatný (ak nedošlo k vydedeniu týchto potomkov).

Ak by poručiťľ po spísaní závetu ho chcel neskôr zrušiť, môže tak urobiť zničením listiny, na ktorej bol napísaný, ale aj neskôr napísaným platným závetom,

pokiaľ popri ňom predošlý nemôže obstať, prípadne aj odvolaním závetu.

Dedenie zo zákona

K dedeniu zo zákona dochádza v praxi najmä vtedy, ak závet neexistuje, je neplatný, prípadne v ňom poručiťľ nerozhodol o celom svojom majetku. Pri dedení zo zákona rozlišujeme tzv. dedičské skupiny, a to:

1. dedičská skupina – rovným dielom dedia deti poručiťľa a manžel poručiťľa;

2. dedičská skupina – ak nededia deti poručiťľa, potom rovným dielom dedí poručiťľov manžel, jeho rodičia a osoby, ktoré s ním žili v spoločnej domácnosti po dobu jedného roka pred jeho smrťou a starali sa o spoločnú domácnosť, alebo boli poručiťľom vyživovaní;

3. dedičská skupina – ak nededí manžel, ani žiadny z rodičov poručiťľa, potom rovným dielom dedia súrodenci poručiťľa a osoby, ktoré žili s poručiťľom v spoločnej domácnosti po dobu jedného roka pred jeho smrťou a starali sa o spoločnú domácnosť, alebo boli poručiťľom vyživovaní;

4. dedičská skupina – ak nededil nikto z 3. dedičskej skupiny, potom rovným dielom dedia prarodičia poručiťľa a ak

nededí žiaden z nich, potom dedia rovným dielom ich deti.

Záverom teda možno konštatovať, že dediť sa bude bez ohľadu na to, či poručiťľ zanechal závet. Ak tak však urobil, potom bude mať závet prednosť a poručiťľ ním sám určí, kto sa stane vlastníkom jeho majetku po jeho smrti.

JUDr. Marek Baraník
advokát, konateľ
Advokátska kancelária
Remedium Legal, s.r.o.

INZERCIA

PETRŽALSKÁ PLAVÁREŇ POČAS SVIATKOV

24. - 25. 12. ZATVORENÉ | 31. 12. - 1. 1. ZATVORENÉ

po zvyšné dni
sme otvorení
6:00 - 22:00

VIAC INFORMÁCIÍ NÁJDETE
NA PETRZALKA.SK/PLAVAREN

[f](https://www.facebook.com/petrzalskaplavaren) [@](https://www.instagram.com/petrzalskaplavaren)
[@petrzalskaplavaren](https://www.instagram.com/petrzalskaplavaren)

BRATISLAVSKÁ REGIONÁLNA DOTAČNÁ SCHÉMA 2024 JE OTVORENÁ

Žiadatelia sa môžu uchádzať o podporu v piatich oblastiach.

Kultúra

Cieľom výzvy je stimulovať rozvoj kultúrneho života a umeleckej tvorby a sprístupňovať kultúrne hodnoty pre obyvateľov a návštevníkov kraja. Zámerom je výhradne podporovať neziskové kultúrne aktivity a aktivity, s ktorými sú spojené jedinečné umelecké tvorivé prejavy a zachovanie kultúrnych hodnôt a tradícií. Zároveň sa zameriava na projekty, ktorých výstupy sú realizované v okresoch Senec, Malacky a Pezinok. Žiadatelia môžu predkladať aj projekty so zámerom o obnovu umeleckých diel vo verejnom priestore, o komplexnú obnovu pamiatky menšieho rozsahu (kaplnka, kríž, socha, pamätník a pod.) či realizovania jednej ucelenej etapy obnovy časti pamiatky (strecha, fasáda, reštaurovanie súboru dekoratívnych prvkov fasády a pod.).

Mládež

Podpora je zameraná na prevenciu a ochranu duševného zdravia, organizovanie preventívnych

a nízkoprahových aktivít s dôrazom na mládež vo veku do 30 rokov na území obcí a miest BSK. Spadá sem aj rozvoj informačnej, digitálnej a mediálnej gramotnosti, kritického myslenia alebo podpora zameraná na aktivity vedúce k tolerancii či boj proti extrémizmu a radikalizmu mládeže do 30 rokov.

Šport

Zámerom tejto výzvy je rozvoj športujúcej organizovanej i neorganizovanej verejnosti, prioritne detí a mládeže do 23 rokov. Teda podpora všetkých foriem pohybových aktivít, ktorých cieľom je preukázať alebo zvýšiť pohybovú zdatnosť mládeže do 23 rokov, vrátane zdravotne znevýhodnených športovcov. Zahŕňa aj organizáciu športových aktivít, súťaž, vrátane aktivít pre zdravotne znevýhodnených športovcov; skvalitňovanie vybavenia športových organizácií venujúcich sa deťom a mládeži do 23 rokov, ako aj vytváranie podmienok pre aktívne športujúcu mládež do 23 rokov.

Zdravotníctvo

Cieľom programu je zlepšiť dostupnosť všeobecných lekárov pre dospelých, deti a dorast obyvateľom BSK; poskytnúť motiváciu pre zvýšenie počtu lekárov všeobecnej a vybraných druhov špecializovanej ambulancie starostlivosti v oblastiach s ich nedostatkom; zvýšiť kvalitu poskytovanej všeobecnej a špecializovanej ambulancie starostlivosti; prednostne podporovať projekty, ktoré sú realizované v okresoch Senec, Malacky a Pezinok. Služi na podporu zavádzania nových inovatívnych a moderných medicínskych postupov do praxe či iných aktivít smerujúcich k zvýšeniu úrovne poskytovania zdravotnej starostlivosti, ako aj podporu rozvoja materiálno-technických podmienok.

Životné prostredie a rozvoj vidieka

BRDS v tejto oblasti je zameraná primárne na revitalizáciu infraštruktúry zastávok prímestskej autobusovej dopravy v kombinácii

s realizáciou adaptačných opatrení na negatívne dôsledky zmeny klímy prostredníctvom podpory budovania prvkov zelenej infraštruktúry a vodozádržných opatrení. Ďalej sa výzva zameriava na realizáciu adaptačných opatrení na negatívne dôsledky zmeny klímy, a to konkrétne podporou rozvoja prvkov zelenej infraštruktúry a modrej infraštruktúry a prostredníctvom realizácie vodozádržných opatrení. **Výzva je otvorená do 12. januára 2024 do 12:00.**

Všetky výzvy – okrem kategórie Životné prostredie a rozvoj vidieka – sú otvorené **do 11. decembra 2023 do 12:00.** Žiadosti treba podať elektronicky prostredníctvom Dotačného systému BSK. **Informácie** o tom, ako postupovať, čo priložiť k žiadosti, kto môže žiadať o dotáciu nájdete na webe bratislavskykraj.sk/brds.

Lucia Forman, Bratislavský samosprávny kraj

BSK BUDE OPĀŤ OČKOVÁŤ PROTI HPV VÍRUSU

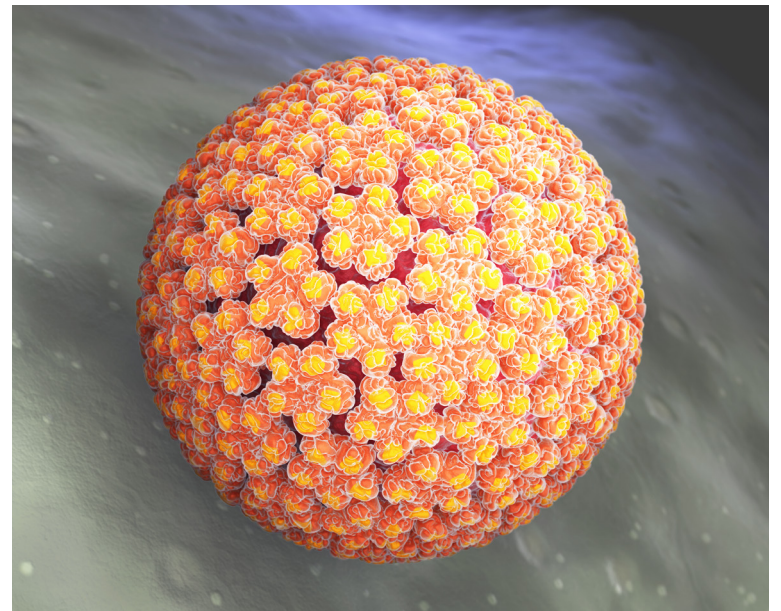
Bratislavský samosprávny kraj (BSK) organizuje začiatkom decembra ďalšie očkovanie proti ľudskému papilomavírusu HPV.

V poradí už siedmy očkovací deň sa uskutoční **8. decembra od 13:00 v zdravotnom stredisku na Rovniankovej 1 v Zrkadlovom háji** v bratislavskej Petržalke. V tento deň budú zaočkovaní záujemcovia o prvé dávky aj tí, ktorí sa prídu preočkovať.

Ľudský papilomavírus HPV je medzi ľuďmi mimoriadne rozšírený. Spôsobuje zhubné ochorenia ako rakovina krčka maternice, vagíny, penisu či konečníka. Preto je očkovanie vhodné pre deti i dospelých, pre dievčatá a chlapcov, ženy a mužov.

„Prevenca je veľmi dôležitá v každom veku a často býva lacnejšia ako následná liečba. S prevenciou súvisí aj osвета, preto zdôrazňujeme, aký význam má v prípade zdravia toto očkovanie. Verím, že tým prispievame k predchádzaniu onkologickým ochoreniam,“ priblížil predseda BSK **Juraj Droba**.

Vakcína je vhodná pre všetky vekové kategórie od 9 rokov. Očkovacia schéma je pre deti do 15 rokov dvojdávková, pre starších ako 15-ročných trojdávková. Očkovanie proti HPV je bezplatné, teda hračené zo zdravotného poistenia, pre všetky 12-ročné

Ľudský papilomavírus (HPV) | Foto: Envato Elements

dievčatá a chlapcov. Od 1. decembra 2023 je plne hračená aj pre 13- a 14-ročných tínedžerov. Staršie deti a dospelí si však vakcínu musia uhradiť.

Registračný formulár nájdete na webe bratislavskykraj.sk.

Lucia Forman, Bratislavský samosprávny kraj

BRATISLAVSKÁ ŽUPA PÁTRA PO UMENÍ VO VEREJNOM PRIESTORE

Objavila už nečakané skvosty, svojím projektom chce zabrániť, aby diela navždy zmizli.

V januári 1966 vstúpil v Československu do platnosti zákon, ktorý určoval, že súčasťou každej verejnej budovy musí byť aj umelecké dielo – investor naň mal vyčleniť od 0,5 do 2 percent rozpočtu. Toto nariadenie sa skrátene nazývalo Hlava V (päť).

Vďaka nemu vznikli počas socializmu stovky diel, kvality vysokej i mizernej, pokorne ideologických, ale i odvážne novátorských. Zákon zrušili v roku 1990 a s ním zmizli aj mnohé z výtvorov, ktoré vygeneroval.

Časť však dodnes môžeme vidieť v parkoch či vo verejných budovách. O zmapovanie tých zostávajúcich v Bratislavskom kraji sa od začiatku roku 2023 pokúša Bratislavský samosprávny kraj (BSK) v projekte **Umenie vo verejnom priestore**.

Zachovať ich pre budúcnosť

Zabrániť nenávratnému zmiznutiu existujúcich umeleckých diel vo verejnom priestore. Aj to je dôvod, prečo sa Bratislavská župa rozhodla zmapovať umenie na svojom území. Smutná skúsenosť hovorí, že mnohé diela pri necitlivých rekonštrukciách skončili ukryté pod omietkou, polystyrénom alebo dokonca v sutine či (speňažené a roztavené) v zbernom dvore.

„Keďže nemáme veľké kapacity, v prvej fáze budeme mapovať výlučne diela v budovách a na pozemkoch BSK. Primárne sme sa teda zamerali na naše stredné školy, internáty, zdravotné strediská, polikliniky a domovy sociálnych služieb,“ vysvetľuje **Ján Mitáč** z oddelenia kultúry bratislavskej župy, ktorý spolu s ďalším kolegom a fotografkou „obieha“ vybrané lokality.

Relevantné zoznamy neexistujú, preto so žiadosťou o pomoc oslovili správcov budov. Paradoxne, viackrát sa stalo, že diela odhalili až potom, ako prišli na miesto preveriť situáciu. „Ale úplne tomu rozumiem, lebo ak denne chodíte okolo nejakého diela, nemáte pocit, že ide o niečo výnimočné. A často ho už ani nevnímame,“ hovorí Mitáč.

Iný bol prípad dávno oplakaného suseda **Jozefa Kostku Matka** s dieťaťom objaveného na toalete využívanej ako sklad v zdravotnom stredisku na Záporožskej. Socha mala zmiznúť pred rokmi, ostal po nej len podstavec. Pri návšteve kolegov z BSK si na ňu spomenul správca budovy – do skladu ju vraj uložili, keď ju našli pohodenú na trávě (neúspešná krádež), aby opäť nezmizla.

Spolupráca s odborníkmi

Podľa Mitáča doteraz v celom kraji zmapovali okolo deväťdesiat diel. „Ale bavíme sa naozaj len o budovách a pozemkoch vo vlastníctve BSK,“ zdôrazňuje.

Župa na projekte nepracuje sama. „Vstúpili sme do spolupráce s Galériou mesta Bratislava (GMB) ako odborným partnerom. Poradili nám napríklad s metodikou – čo si všimnúť a ako diela fotiť,“ vraví Mitáč a dodáva, že aj GMB aktuálne spracúva artefakty v katastri hlavného mesta. Databázu **Umenie mesta** sprístupnila verejnosti v októbri.

Po fyzickom zmapovaní diel v BSK je na rade ich „životopis“.

„Župa oslovila dve kunsthistoričky, odborničky na umenie 20. storočia.

Vladimíru Büngerovú, kurátorku zbierok moderného a súčasného umenia v Slovenskej národnej galérii a **Sabínu Jankovičovú**, ktorá sa venuje umeniu vo verejnom priestore, najmä obdobiu

Zamestnanci oddelenia kultúry BSK už zmapovali vo verejnom priestore okolo deväťdesiat umeleckých diel. | Foto: BSK

socializmu,“ prezrádza Mitáč. Ich úlohou je odhaliť zaujímavé príbehy diel.

Odhaliť skryté

Cieľom projektu Umenie vo verejnom priestore je predovšetkým priblížiť ľuďom diela, okolo ktorých denne chodia a predstaviť tie, ktoré sú verejnosti skryté. „Veľa sa ich nachádza v našich školách a internátoch. Mozaiky, reliéfy, nástenné maľby, busty...“ vysvetľuje Mitáč.

Jednotlivé diela by chceli po spracovaní sprístupniť na interaktívnom webovom portáli. „Kliknete si napríklad na Gymnázium A. Einsteina na Einsteinovej ulici a zistíte, že sú tam dva veľmi zaujímavé obrazy od **Ladislava Gudernu** a **Jozefa Šturdíka**, také veľkoformátové

nástenné maľby. Budete si ich môcť prezrieť, ale aj spoznať autorov, ich príbehy a príbehy obrazov,“ približuje Mitáč a dodáva, že súčasťou projektu sú nielen diela z Bratislavy, ale aj z iných častí Bratislavského kraja – napríklad Senec, Ivanka pri Dunaji, Modra alebo Malinovo.

Keďže nie všetky diela sú v ideálnom stave, župa plánuje do budúcnosti aj ich obnovu. „Nedávno sme napríklad zreštaurovali veľké kovové kinetické dielo významnej slovenskej sochárky **Erny Masarovičovej** na internáte na Saratovskej ulici v Dúbravke. Samozrejme, všetko záleží od finančných prostriedkov. Zatiaľ nám to vychádza tak na jedno až dve diela ročne,“ uzatvára Mitáč.

Martina Štefániková

Zdravotné stredisko Fedinova – reliéf Zdravie a harmónia od Alexandra Bilkoviča

Plastika piatich podobných objektov bola na fasáde budovy osadená v roku 1989. Podľa zadania mala stvárňovať „harmóniu života a symbolizovať pocit optimizmu svojou dynamikou a farebnosťou“. Výnimočné je, že ide o abstraktnú formu, pretože v zdravotníckych zariadeniach boli preferované ľahko čitateľné výtvarné diela s figuratívnym stvárnením témy Zdravie ľudu. **Alexander Bilkovič** bol významný dizajnér a sochár, je netradičných autorom hracích prvkov, jeho zrekonštruovanú šmykľavku mestská časť umiestnila v roku 2022 na pláži pri Draždiaku.

Gymnázium A. Einsteina, nástenná maľba Ladislava Gudernu

Nachádza sa vo vstupnej hale školy, otvorenej v roku 1956 ako stredná škola s jedenástimi ročníkmi. Rozmerná obrazová kompozícia zobrazuje skupinu detí hrajúcich sa v prírode (symbol budúcnosti). Nad nimi stojí na kopci tajomná zrúcanina hradu (symbol minulosti). Takto zacielená propaganda, takmer nebadaná, veľmi nenútenou formou, cez život detí predkladá utopické ideály budovania šťastnej krajiny

Zdravotné stredisko na Záporožskej, súsošie Matka s dieťaťom od Jozefa Kostku

Dielo z roku 1958 bolo považované za stratené. Objavili ho pracovníci BSK náhodou pri mapovaní umenia vo verejnom priestore – na bývalej toalete, roky využívaná ako sklad. Socha má viacero verzií, jedna – Radosť, sa nachádza v zbierke SNG. Matertstvo bolo obľúbenou témou do verejného priestoru aj v časoch normalizácie. a sochár, je netradičných autorom hracích prvkov, jeho zrekonštruovanú šmykľavku mestská časť umiestnila v roku 2022 na pláži pri Draždiaku.

Gymnázium A. Einsteina, nástenná maľba Jozefa Šturdíka

Zobrazuje pohľad na Bratislavu z petržalskej strany Dunaja, v popredí sú skupinky hrajúcich sa detí. Motív bol v roku 1989 spracovaný aj na tapisérii pre Slovenskú národnú radu. Šturdík patril medzi politicky angažovaných umelcov, bol kritikom moderného umenia a „ochranca“ čistoty toho socialistického.

Zdravotné stredisko na Záporožskej, sgrafito neznámeho autora

Nachádza sa vo vstupnej hale na stropnom preklade. Ide o typické dielo socialistického realizmu stalinského ypu (50. roky 20. storočia). Sgrafito zobrazuje v skratke celý zmysel budovateľského úsilia symbolickým spôsobom – zobrazením ideálneho života so sentimentálnym až gýčovým vyznením

KULTURÁK, KAM SA NEBOJÍTE VOJSŤ

„Chceli sme vytvoriť niečo také, čo sme tu ešte nemali. Niečo s atmosférou V-clubu, kde sme sa dost vyskytovali, alebo dnes, žiaľbohu, už neexistujúceho PKO,“ spomína na počiatky podoby Domu kultúry Zrkadlový háj jeden z dvojice jeho autorov, architekt **Peter Jančo**.

Kinosála: Namiesto tradičného dreveného obloženia použili architekti surovú dierovanú tehlu. Inšpirovali sa v ateliéroch Slovenskej televízie. | Foto: Martin Kleibl

Ideu legendárneho petržalského kulturáku predstavili spolu s kolegom z ateliérov Stavoprojektu, **Pavlom Mrázkom**, v časopise Projekt v roku 1982. Trvalo však vyše desať rokov, kým vtedajší starosta Petržalky Anton Doktorov prestrihol pásku na hotovej budove. Bolo to v novembri 1993.

Na začiatku bola kocka

„Pracovali sme v Stavoprojekte, v ateliéri číslo 1. Mal názov Mestský sektor Petržalka a projektovala sa tam celé 150-tisícové sídlisko,“ hovorí Mrázek.

Dôvodom, prečo práve oni získali možnosť definovať podobu nového petržalského domu kultúry, bol pravdepodobne iný projekt, ktorý spolu zrealizovali – karloveské centrum Kotva. „Tam sme si – možno odvážne – dovolili naprojektovať centrum občianskej vybave-

nosti, vrátane dvoch úrovní podzemných garáží. Statická doprava a podzemné garáže sa vtedy ešte veľmi nenosili. Zrejme fakt, že sme to úspešne zvládli, dalo reprezentantom Stavoprojektu garanciu, že zvládneme aj kultúrny dom,“ objasňuje Jančo.

Zjednodušene povedané – na úplnom počiatku bola „kocka“ s označením A 2-40 zaznačená v plánoch lokality. To, že úvodný projekt bol spracovaný len v základných objemoch a nejaké záväzné architektonické zámery neobsahoval, bola pre architektov v konečnom dôsledku výhoda. „Začali sme celú koncepciu kultúrneho domu tvoriť od začiatku. Bolo len na nás, ako to vymyslíme. Neboli sme limitovaní spôsobom, že tam nemôžeme nič pridať alebo ubrať, ale nič nerybnuté tam muselo byť. To nerybnuté bola knižnica, oddelená divadelná sála,

priestory pre krúžky – na to sa veľmi dbalo – či bufet,“ hovorí Mrázek.

Oni však hľadali aj niečo viac. „Idea, charakter, štýl, skrúčka niečo, čo sa odlišuje od vtedajšieho štandardu. Uvažovali sme o návštevníkoch, ale napríklad aj o tom, ako bude kultúrny dom žiť, keď tam nebude program. Mali sme predstavu centra, kde budú môcť návštevníci spoločne aktívne tráviť voľný čas, stretávať sa, komunikovať.“

Inšpirácia

Alfou a omegou ich návrhu bolo nevytvoriť chladný, neosobný priestor, kam návštevník vstupuje s posvätnou úctou a bážňou, ale naopak multifunkčný interiér, ktorého funkciu mení každé podujatie, ktoré sa tam práve odohráva. „Nechceli sme, aby to vyzeralo ako všetky tie okázalé kultúrne domy, ktoré pôsobili ako paláce, kde ste otvorili dvere a za nimi mramor, obrovské schodisko

a šatňa... Chceli sme, aby to bolo prístupné, priestorovo otvorené a prehľadné. Keď je nejaké podujatie, aby vás to hneď vtiahlo do deja a buď budete jeho súčasťou, alebo tí hanblivejší môžu vyjsť na galériu a pozerať sa zhora,“ opisuje Jančo.

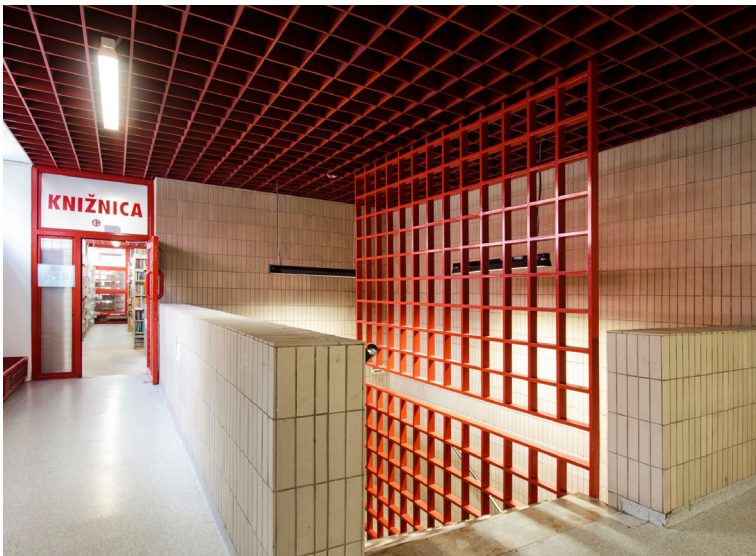
„Chceli sme, aby sa sem ľudia nebáli vojsť. Aby plocha vestibulu, z ktorého neviete, kam sa vydať, sa stratila, aby fungovala ako neformálny priestor na stretávanie. Kam – aj keď nie je program –, pridete a začnete si napríklad brnkat na gitare,“ dopĺňa Mrázek.

Inšpiráciou im bolo parížske Centre Georges Pompidou, ktoré otvorili v druhej polovici 70. rokov, ale najmä droténska agora.

„Predstavila tento princíp v podobe jednoduchého objektu. Jeho viacúčelové univerzálne riešenie umožňovalo realizovať rôzne aktivity od kultúrnych a spoločenských akcií, cez zbromaždenia, mítingy,

Multifunkčná sála: Je unikátom DK Zrkadlový háj. „Je to priestor, do ktorého ničeo prinesiem, a tým ho aktivizujem,“ vysvetľujú architekti Jančo a Mrázek. | Foto: Martin Kleibl

Povinná výbava: Knižnica, priestor na kúžky, ale aj bufet nemohli chýbať v žiadnom kultúrnom dome z 80. rokov. | Foto: Martin Kleibl

zábavy a diskotéky, až po šport, trhy či workshopy,“ hovorí Mrázek.

Nie všetky druhy produkcií však takýto univerzálny priestor znesú. Ak navrhnete niečo otvorené, univerzálne a viacúčelové, musí to byť niečím vyvážené.

„V Zrkadlovom háji sme preto riešili dva typy spoločenských priestorov – univerzálne otvorené viacúčelové plochy a uzavretú kino-divadelnú sálu so stupňovitým hľadiskom s pevným sedením a so všetkým, čo scénická produkcia vyžaduje,“ vysvetľujú architekti. Aj tu však popustili uzdu tvorivosti. Namiesto tradičného dreveného obloženia použili surovú dierovanú tehlu. „Zablúdili sme raz do televíznych štúdií v Mlynskej doline a videli sme to v tých balách. Povedali sme si – ideálne! Je to absolútne

akusticky vynikajúci materiál a navyše zbabili sme sa nákladov na materiál,“ prezrádza Jančo.

Často sa viacúčelovosť sály riešila tak, že stupňovité hľadisko sa dalo mechanicky odsúvať, aby vznikol priestor napríklad na tanečnú zábavu. „To sme my nechceli. Snažili sme sa navrhnúť optimálny priestor, ktorý atmosférou zaktivizuje aj náhodného návštevníka,“ hovorí Jančo.

Mimochodom, podľa architektov možno práve v prázdnom priestore v strede parketu spočíva hlavná idea „Zrkadláča“. „Je to priestor, do ktorého ničeo prinesiem, a tým ho aktivizujem. Ako hovorí teória: architektúra tvorí priestor a priestor tvorí architektúru ako dva vzájomne podmienené jany.“

Dom kultúry Zrkadlový háj: Fungovať začal v novembri 1993. | Foto: Martin Kleibl

Luster z trubiek

Dom kultúry Zrkadlový háj je dielom Petra Janča a Pavla Mrázka do poslednej lampičky – a to doslova. Súčasťou interiéru, ako osobitné dizajnérske dielo, bol totiž aj ústredný veľkopriestorový luster. „Vytvorený bol z kovových trubíc rozličnej dĺžky s bodovými žiarovkami na konci,“ hovorí Mrázek. Luster visel v miestach, kde je dnes kaviareň, žiaľ, v Zrkadláči ho už nenájdete. „Zmizol“, pri jednej z úprav vnútorných priestorov. S lustrom komunikovalo aj bodové osvetlenie zhotovené z rovnakého materiálu, jeho fragmenty ostali v kultúraku dodnes.

„Luster a lampičky, to bol geniálny nápad,“ hovorí položartom Mrázek. No naozaj. Lebo kúpiť v roku 1984 svietidlo, ktoré by vyhovovalo dizajnovým predstavám autorov, bol problém. „Zobnali by ste ho možno niekde v ItaloDesign, ale na to nebolo,“ dodáva.

60 miliónov

Podľa petržalskej kroniky rozpočet na výstavbu Domu kultúry Zrkadlový háj sa vyšplhal na 60 miliónov československých korún. „Pravdupovediac, nepamätám si, že by nám pri tomto projekte niekedy hovorili o nákladoch na výstavbu objektu. Zrejme to bolo aj preto, lebo rozpočet sa neurčoval na jeden objekt, ale na celú spracúvanú lokalitu – takže keď niekde chýbali financie, zrejme sa doplnili od-

tiaľ, kde prevyšovali,“ spomína Jančo. Nič na tom – v negatívnom zmysle – nezmenila ani skutočnosť, že počas výstavby sa zmenil politický režim. „Skôr sa to prejavilo v tom, že to stávanie začalo byť k požiadavkám architektov ústretovejšie. Napríklad v priebehu výstavby sme sa rozhodli nabradiť neistú kvalitu realizácie keramickeho obkladu fasády štruktúrovanou omietkou. Pribudol aj červený baldachýn nad hlavným vstupom. Ten sme pôvodne v našom projekte vôbec nemali,“ prezrádza Jančo.

DK Zrkadlový háj má však aj ďalšie unikáty – napríklad suterén. Podzemné podlažia sa v Petržalke kvôli vysokej hladine spodnej vody nebudovali, „ale tu sa to nejakou presadilo. Trošku sme ten dom zodvihli, trošku sme ho zapustili a nejakou sme tie problémy prekonali,“ vysvetľuje Jančo.

Zámer potvrdil aj čas

Na svoje delo sú dodnes – právom – hrdí. „Ak sa po čase na vlastné dielo pozriete a máte dobrý pocit, nemáte potrebu ničeo pridať, alebo ubrať, tak asi obsahuje v sebe niečo tvorivé, čo stojí za to. Ale omnoho dôležitejšie je, či vaše dielo prijal život a ako sa v ňom realizuje. Za tridsať rokov fungovania Domu kultúry Zrkadlový háj sa podľa môjho názoru potvrdilo, že naša autor-ská koncepcia bola správna,“ uzatvára Jančo.

Martina Štefániková

ČAS VIANOČNÝ, ČAS RADOSTNÝ SA MÔŽE ZMENIŤ NA NOČNÚ MORU

Podvodníci nehľadia na ročné obdobia, no policajné štatistiky potvrdzujú, že koniec roka je pre nich obzvlášť lákavý.

„Počas sviatkov vo všeobecnosti, a najmä tých vianočných, je zvýšený počet pokusov, ak nie aj spáchaných trestných činov, v súvislosti s podvodným konaním. Je to obdobie, kedy sú ľudia určitým spôsobom citlivejší, alebo možno si nedávajú taký pozor,“ vysvetľuje **Radovan Adamík**, vedúci vnútorného oddelenia Okresného riaditeľstva Policajného zboru Bratislava V.

Nič na tom nemení ani masívna kampaň a, žiaľ, ani medializácia závažných prípadov – napokon, len nedávno drží špekulanti rôznymi spôsobmi a na viackrát obrali seniorku z Petržalky dokopy o 276-tisíc eur. Modus operandi pritom vôbec nebol sofistikovaný. Najmocnejšou zbraňou totiž vždy ostáva ľudská dôverčivosť.

Správne otázky

Podľa Adamíka možno triky podvodníkov rozdeliť na niekoľko skupín. „**Najrozšírenejšie sú však telefonáty.** Môžu mať rôznych aktérov a rôzne témy. Veľmi často volajúci tvrdí, že príbuzný mal nehodu a potrebuje urýchlene peniaze – buď na operáciu (ak sa vydáva za lekára alebo kamaráta), alebo na finančné vyrovnanie, aby sa vyhol trestnému stíhaniu (ak sa brá na policajta),“ opisuje.

Podvodník pritom nemusí byť žiadny psychológ, aby vymánil potrebné informácie. „Stačí len správne klásť otázky a reagovať na odpovede. Páchatelia napríklad nikdy nežiadajú konkrétnu sumu, vždy sa spýtajú – koľko môžete dať? A obeť už sama povie, že má doma len toľko a toľko, ale môže prípadne ísť vybrať do banky,“ upresňuje Adamík a zdôrazňuje: „Preto NIKDY neznámym ľuďom nebovorte, koľko financií máte – či už v hotovosti, alebo na účte.“

Stávka na emócie

Ako je možné, že niekto naletí na takú priehľadnú lož? Podľa Adamíka veľkú úlohu zohráva strach a vyburcované emócie.

„V tom okamihu asi obeť nerozmysľá nad tým, že zdravotná starostlivosť je hrazená poisťovňou a ani nad tým, že vážne udalosti lekári ani polícia neoznamujú telefonicky, ale osobne. Chci len rýchlo pomôcť,“ vysvetľuje Adamík.

Ďalšou „lžou cez telefón“ je žiadosť blízkeho o peniaze na bližšie nešpecifikovaný účel. „Údajný vnuk alebo syn zavola: Babka (mama), potrebujem rýchlo peniaze, nepýtaj sa na čo, vysvetlím potom. Pošlem kamaráta, alebo ich polož. k smetiakov,“ opisuje Adamík.

„Najlepšie je hneď ukončiť hovor a overiť si pravosť udalosti u blízkych,“ hovorí Adamík a dodáva, že podvodníci, aby zabránili overeniu, sa snažia všemožne obeť udržať na linke. Už to by malo byť varovným signálom. Rovnako ako naliehanie, že o udalosti nemajú informovať príbuzných.

Falošné zbierky

V predvianočnom čase sme náchylnejší pomáhať a podvodníci to využívajú po svojom. Adamík varuje, že obľúbenou taktikou v tomto období sú žiadosti o príspevok na dobročinné účely a zbierky. Páchatelia pritom neváhajú zneužiť aj známe združenia. O príspevok môžu žiadať telefonicky, ale aj sms správou, cez mail a podobne. Dôležité je neposielat peniaze hneď, ale overiť si pravosť žiadateľa – napríklad zadaním telefónneho čísla alebo čísla účtu do internetového vyhľadávača.

Nehádzte cennosti z okna

„Dobrý deň, tu polícia, máme podozrenie, že vás byt bude vykradnutý. Zozbierajte všetky cennosti a peniaze

Najsilnejšou zbraňou podvodníkov je dôverčivosť seniorov. | FOTO: shutterstock.com

a vyhodte ich z okna, my vám ich postrážime.“ Alebo – „v lokalite sa objavili falošné bankovky, odovzdajte nám vašu hotovosť, aby sme ju preverili.“

To sú ďalšie obľúbené triky páchatel'ov, ktorými sa snažia obalamutiť najmä seniorov.

„Z okna určite nič nevyhadzujte a hotovosť alebo cennosti neukladajte ani k smetným košom, či neodovzdávajte taxikárom. Polícia takéto aktivity jednoducho nerealizuje,“ upozorňuje Adamík.

Rovnako varuje pred falošnými „poštármi“, či zamestnancami vodární, plynární a elektrární, ktorí údajne prichádzajú s radostnou novinou – s preplatkom.

„Keďže však údaje nemajú vydať, spýtajú sa, či im môžete rozmeniť – a tak zistia, kde máte hotovosť. Potom

sa už len vypýtajú na toaletu a kým vy sa zhovárate s jedným z dvojice, druhý vás okráda,“ opisuje Adamík.

Milióny eur

Len v minulom roku seniori odovzdali podvodníkom viac ako 1,2 milióna eur. Suma je však oveľa vyššia, keďže značná časť oklamanych sa hanbí priznať, že naleteli.

Stačí pritom málo, aby bol podvodník neúspešný. „Dôležité je nepodľahnúť emóciám a všetky informácie si overiť u dôveryhodného zdroja. A tiež v žiadnom prípade neprezrádzať informácie o svojom majetku,“ zhŕňa Adamík a dodáva, že pri každom podozrení na podvod je najlepšie rovno kontaktovať políciu na čísle 158.

Martina Štefániková

Ako nenaletieť:

- buďte obozretní voči neznámym osobám, ktoré vás telefonicky kontaktujú z rôznych príčin a žiadajú od vás peniaze,
- skutočnosti uvádzané v telefonickom rozhovore s neznámou osobou si ihneď overte u svojich príbuzných alebo iných osôb, ktorým dôverujete,
- nevyberajte pre cudzie osoby úspory zo svojich účtov a neďa vajte peniaze osobám, ktoré nepoznáte,
- nevpúšťajte cudzie osoby na svoj pozemok, do príbytkov,
- neberte si úvery na svoje meno pre cudziu osobu,
- buďte opatrní pri internetových nákupoch a overte si e-shopy,
- ak máte podozrenie z podvodného konania, ihneď kontaktujte Policajný zbor na čísle 158.

Zdroj: Policajný zbor SR

SENIORFEST: NÁDIELKA ZÁBAVY, KULTÚRY I NOSTALGIE

Jablkové hodovanie zasýtilo i zabavilo. | Foto: Ivana Vrabľová

Program pre seniorov zahŕňal športové i kultúrne aktivity. | Foto: Ivana Vrabľová

K bohatej nádielke kultúry prispel bezpochyby aj FS Ekonóm. | Foto: Ivana Vrabľová

Celkový počet účastníkov Seniorfestu presiahol tri tisícky. | Foto: Ivana Vrabľová

Hlasitá hudba buráca z re-prákov, spevákov hlas prenáša zimomriavky. Staršia pani obďaleč nemotorne vyt'ahuje z kabelky vreckovku, ktorá zachytáva nostalgie z kútikov očí. Ďalší nadšene tleskajú. Iní tancujú, i keď len v duchu.

Také emócie naplnili sálu Domu kultúry Zrkadlovýháj na záverečnom koncerte Seniorfestu Karol spieva Duchoňa s legendárnymi piesňami mladosti. Tento večer veľkolepo uzatvoril mesiac hudby, predstavení, pohybu, aktivít rôzneho druhu pre skôr narodených, ktorá trvala celý október.

Hľadisko zaplnilo aj otvorenie festivalu, ktoré seniorom taktiež ponúklo cestovný lístok do minulosti starých šlágrov, no predstavilo aj lokálne tanečné talenty z La Portella či FS Ekonóm.

Opäť vo veľkom počte sa seniorky a seniori zišli na Jablkovom hodovaní na Námestí republiky, kde sa tancovalo, ochutnávalo i spievalo za vône poctivých jablčníkov a za hrejivého dotyku zlatistých lúčov jesenného slnka a festivalu, ktorý vyjde v celej svojej kráse opäť o rok.

Ivana Vrabľová

PETRŽALČANIA SA O ODSTÁVKE TEPLA A TEPLEJ VODY DOZVEDIA RÝCHLEJŠIE VĎAKA NOVEJ ONLINE SLUŽBE OD VEOLIE.

Veolia ako dodávateľ tepla a teplej vody pre mestskú časť Petržalka spúšťa novú online službu. Je ňou adresné posielanie SMS správ alebo e-mailov o plánovaných odstávkach a o aktuálnych poruchách. Viac o novinke prezradil **Tomáš Filípek**, senior manažér pre strategických zákazníkov zo spoločnosti Veolia Energia Slovensko, a. s.

Tomáš Filípek, senior manažér pre strategických zákazníkov, Veolia Energia Slovensko, a. s.

Mohli by ste nám priblížiť túto novú online službu? Pre koho je určená?

Naším zákazníkom v celej Petržalke prinášame novú online službu, prostredníctvom ktorej budú mať okamžite dostupné informácie o plánovaných odstávkach a o aktuálnych poruchách. Budú si môcť zvoliť, či chcú informácie dostávať formou e-mailu alebo SMS správ.

Výhodou je, že SMS správy a e-maily budú adresné, to znamená, že domácnosti dostanú tieto informácie, len ak sa ich daná situácia (odstávka či porucha) týka. Nepôjde teda o plošnú komunikáciu s obyvateľmi celej mestskej časti, ale prispôbenú konkrétnej ulici, na ktorej bývajú.

Samozrejme, obyvatelia Petržalky dostanú správu aj o ukončení tejto činnosti. Inak povedané, snažíme sa, aby mali všetky dôležité informácie k dispozícii včas, aby sme tak zvýšili ich spokojnosť s poskytovanými službami.

Ako to bude fungovať?

Veľmi jednoducho. Informácie sú k dispozícii na našej webstránke www.veoliaenergia.sk alebo ich inteligentný chatbot navedie na registračný formulár a prihlási zákazníka na odber informácií. Tu si zákazník zvolí ulicu odberného miesta a spôsob, akým chce informácie dostávať. Nemusí tak pravidelne sledovať web alebo

informačné tabule vo svojom bytovom dome. Informácie o odstávke mu prídu automaticky.

V akom časovom predstihu budú domácnosti informované o plánovaných odstávkach?

Plánované odstávky sa aktualizujú podľa plánu modernizácie a aktuálne poruchy v momente, keď ich náš non-stop dispečing zaznamená. To znamená, že o odstávkach sa obyvatelia dozvedia s dostatočným časovým predstihom. V prípade plánovaných odstávok sú to dva týždne a pri nečakaných situáciách dostanú informáciu v čo najkratšom možnom čase.

Dispečing a online systém sú navzájom prepojené. To znamená, že hneď ako dispečing zachytí akúkoľvek zmenu, napríklad sa ukončí odstávka, táto informácia sa odošle obyvateľom. Takisto ak sa pri plánovaných odstávkach niečo zmení a dôjde k aktualizácii, obyvatelia sa o tom dozvedia cez SMS správu alebo e-mail.

Je táto služba bezplatná?

Áno, je bezplatná. Za túto službu nebudú Petržalčanom účtované nijaké poplatky za prijaté SMS správy. Zároveň by som chcel zdôrazniť, že obyvateľom budeme zasielať len tie informácie, o ktoré budú mať záujem.

Prečo by sa mali petržalské domácnosti prihlásiť na odber?

Vysvetlím to na príklade mamičky s malým bábätkom. Ak bude v dostatočnom časovom predstihu vedieť, kedy

nepôjde teplá voda alebo kedy bude odstavené vykurovanie, bude sa vedieť tejto situácii prispôsobiť. Napríklad si naplánuje kúpanie bábätka v inom čase. Alebo keď nepôjde kúrenie, naplánuje si deň tak, aby v danom čase nebola doma.

Touto službou chceme Petržalčanom prinášať praktické informácie a umožniť im, aby sa pripravili na rôzne situácie. Chceme obyvateľom mestskej časti odovzdať všetky dôležité informácie spojené s dodávkou teplej vody a tepla.

Aký bol dôvod na spustenie tejto služby?

V prvom rade je to snaha skvalitňovať naše služby a zlepšovať tak život Petržalčanov. Samozrejme, ide nám aj o zabezpečenie kvality tepelného komfortu. Chceme, aby obyvateľom Petržalky nič nechýbalo, prípadne aby vedeli, kedy sa tento komfort dočasne zníži a ako dlho situácia potrvá.

Chystáte ešte nejaké iné online novinky?

Áno, pre Petržalčanov pripravujeme aj *Veolia Newsletter*. V prípade, že by náš zákazník chcel dostávať náš Veolia Newsletter, ktorý bude okrem užitočných tipov a rád pre domácnosti prinášať aj informácie pre Petržalku o zrealizovaných projektoch, o činnosti našej nadácie či o našich aktivitách v oblasti podpory biodiverzity, môže si nastaviť aj jeho zasielanie priamo do svojej e-mailovej schránky.

Lucia Burianová,
Veolia Energia Slovensko, a. s.

„SMS správy a e-maily budú adresné, to znamená, že domácnosti dostanú tieto informácie, len ak sa ich daná situácia týka.“

Tomáš Filípek, senior manažér pre strategických zákazníkov, Veolia Energia Slovensko, a. s.

NOVINKA!

ODSTÁVKY TEPLEJ VODY A KÚRENIA NA VAŠEJ ULICI?

DOSTÁVAJTE BEZPLATNÉ SMS alebo E-MAILY

Zaregistrujte sa

www.veoliaenergia.sk

CENY TEPLA NA ROK 2024 PRE MESTSKÚ ČASŤ PETRŽALKA

Spôhlivé dodávky tepla a teplej vody, ako aj náklady na tieto energie patria medzi aktuálne témy spojené s príchodom zimy. Náklady na teplo tvoria značnú časť výdavkov domácností a asi každú domácnosť zaujíma, koľko bude platiť za teplo a teplú vodu počas tejto vykurovacej sezóny. Koncové ceny tepla však ešte nie sú známe a budú závisieť od rozhodnutia Úradu pre reguláciu sieťových odvetví (ÚRSO) ako aj od toho, či štát bude aj naďalej dotovať ceny tepla pre domácnosti.

Veolia očakáva medziročné zníženie regulovaných cien tepla pre domácnosti

Pre mestskú časť Petržalka môžeme predbežne rátať s tým, že dôjde k úpravám cien tepla aj na rok 2024. Priemerná cena tepla pre domácnosti*, ktorú stanovil ÚRSO, by sa mala medziročne znížiť v priemere o 24 %. K zníženiu dôjde aj pri priemernej fakturačnej cene tepla pre tzv. nebytových odberateľov**, ktorá by v prípade Petržalky mohla medziročne klesnúť aj o viac ako 22 %.

Definitívne ceny tepla ovplyvní aj rozhodnutie štátu

Je však potrebné pripomenúť, že cenové konania na stanovenie maximálnych cien tepla na budúci rok (v čase prípravy článku, pozn. autora) nie sú ešte uzatvorené zo strany ÚRSO. Taktiež nie je známe, ako bude štát dotovať koncovú cenu za teplo odobraté domácnosťami – bytovými objektmi v budúcom roku, preto dnes nevieme definitívne potvrdiť ani fakturačné ceny pre domácnosti.

Avšak v zmysle vyhlásení novej vlády z októbra 2023, by dotácie koncových cien energií v roku 2024 mali fungovať na princípe nárastu „20-20-20“, t.j. maximálny nárast cien elektriny a zemného plynu o 20 % a tepla o 20 €/MWh vrátane DPH oproti fakturačným cenám v roku 2023.

Odhad nárastu nákladov pre jednu priemernú domácnosť bol vypočítaný vo výške 35 eur/mesiac pri elektrickej energii (ak sa používa elektrina

Náklady na teplo tvoria značnú časť výdavkov domácností. | Foto: Freepik.com

aj na kúrenie a na varenie), vo výške 40 eur/mesiac (ak sa používa plyn na ohrev teplej vody a kúrenie) a **v prípade tepla z CZT vo výške 23 eur/mesiac**. Vládny návrh sa snaží motivovať obyvateľov k efektívnej spotrebe energií.

Úspory pre rodinné rozpočty odberateľov

Pozitívnu správou pre našich klientov vo viacerých lokalitách je, že Veolia dlhodobo neuplatňuje maximálne ceny tepla v priamej fakturácii, ktoré jej stanovuje ÚRSO. Optimali-

začnými opatreniami dokážeme vyrobiť a dodať teplo a teplú vodu za nižšiu cenu až o 15 % ako je objektívna cena tepla schválená ÚRSO. Tieto úspory sa snažíme premietnuť aj do rodinných rozpočtov našich odberateľov.

Peter Kurilla,
Veolia Energia Slovensko, a.s.

* Domácnosti mali v roku 2023 štátom dotovanú maximálnu fakturačnú cenu od dodávateľa tepla na úrovni max. + 20 €/MWh s DPH k cenám, ktoré stanovil ÚRSO na rok 2022. Priemerná cena tepla je kalkulovaná ako podiel súčtu predpokladaných celkových nákladov vo variabilnej a fixnej zložke ceny a objednaného množstva tepla.

** Na ceny tepla pre tzv. nebytových odberateľov sa v roku 2023 nevzťahovala štátom dotovaná maximálna fakturačná cena od dodávateľa tepla. Patria sem napr. školy, škôlky, nemocnice, športové centrá a iné nebytové priestory.

ZAČNITE ŠETRIŤ TEPLOM UŽ DNES

NEPREKURUJTE MIESTNOSTI V BYTE

Odporúčaná teplota v obývačke, v detskej izbe a v spálni by mala byť 21 °C, v kuchyni 20 °C, v kúpeľni 24 °C, v predsieni a v chodbe 15 °C. Nastavenie správnej teploty v jednotlivých miestnostiach a využívanie termohlavíc dokáže znížiť spotrebu až o 15 %.

POUŽÍVAJTE TERMOSTATICKÉ HLAVICE NA RADIÁTOROCH

Termostatická hlavica slúži na „stráženie“ správnej teploty. Len čo teplota v miestnosti dosiahne požadovanú hodnotu, hlavica zatvorí prívod teplej vody a znova ho otvorí, až keď sa vzduch v miestnosti ochladí. Vykurovanie s regulačnými ventilmi dokáže ušetriť až 20-25 % nákladov na energiu.

ODVZDUŠNITE RADIÁTORY

Na začiatku vykurovacej sezóny nezabudnite na odvzdušnenie radiátorov, naplno otvorte aj termoregulačné ventily, aby sa vykurovacia sústava mohla riadne naplniť vodou a odvzdušniť.

RADIÁTORY NEPREKRÝVAJTE

Neprekrývajte radiátor záclonami, závesmi alebo vlhkým textilom. Nábytok umiestnite tak, aby nebránil prúdeniu tepla z radiátora do miestnosti a miestnosť sa rovnomerne vykúrila. Do miestnosti sa tak dostane až o 25 % viac tepla.

CEZ NOC ZAŤAHUJTE ZÁVESY A ŽALÚZIE

Zatiahnutím žalúzií a závesov v noci zabránite nechceným únikom tepla. Žalúzie a závesy vám za každú hodinu ušetria peniaze. Je to jednoduché a šikovné riešenie.

VETRAJTE KRÁTKO A INTENZÍVNE

Termostatické hlavice dajte na minimum, vetrajte krátko a intenzívne 3 - 5 minút s oknami dokorán a nepoužívajte „vetračku“. Výmena vzduchu by bola pomalá a teplý vzduch by zbytočne unikal.

Každý stupeň, o ktorý sa zníži teplota v miestnosti, znamená úsporu až 6 % nákladov na kúrenie.

NASTAVTE SPRÁVNU VLHKOSŤ VZDUCHU

Ideálna vlhkosť vzduchu v miestnosti je na úrovni 50 - 60 %. V zime je vlhkosť v interiéri nízka, no môžete ju zvýšiť napríklad pomocou odparovačov vody. Pri vyššej vlhkosti vzduchu stačí menej kúriť. Pri vlhkosti vzduchu 30 % a teplote 23 °C je tepelný komfort rovnaký ako pri teplote 21 °C a vlhkosti vzduchu 60 %. Ušetríte tak až 12 % energie.

KÚRENIE NIKDY ÚPLNE NEVYPÍNAJTE

Pokiaľ sa chystáte odcestovať na dlhšie obdobie, nikdy úplne nevypínajte kúrenie, ale nechajte ho temperovať na 15 - 16 °C. Je totiž podstatne drahšie opätovne vykúriť miestnosť, ako v nej udržiavať minimálnu teplotu.

POČAS DŇA NA VYHRIATIE BYTU VYUŽÍVAJTE SLNKO

V prípade slnečného počasia nepoužívajte rolety, žalúzie, prípadne závesy. Okná nechajte odostreté, aby slnečné lúče mohli vyhriať váš byt.

ZABRÁŇTE ÚNIKOM TEPLA CEZ OKENNÉ RÁMY

Ak máte staršie okná, ktoré dobre netesnia, na parapetnú dosku môžete umiestniť textilie, ktoré zabránia úniku tepla cez okenné rámy, alebo investujte do moderných plastových okien.

PRI ODCHODE ZATVORTE DVERE NA IZBE A VŠETKY OKNÁ

Cez otvorené dvere sa teplo šíri von a neostane v konkrétnej miestnosti. Pri odchode z bytu skontrolujte, či máte všetky okná poriadne zatvorené.

www.veoliaenergia.sk

NADÁCIA VEOLIA SLOVENSKO OPĀT PODPORÍ KOMUNITNÝ ŽIVOT V PETRŽALKE

Druhý ročník programu Komunitné granty, ktorý je určený pre širokú verejnosť, neziskové organizácie, športové kluby či školské zariadenia, sa opäť tešil veľkému záujmu. O grant mohli tentoraz požiadať organizácie nielen z Petržalky, ale aj z Dúbravky a z Podunajských Biskupíc. Dokopy prišlo až 74 žiadostí a po dôkladnom posúdení nadačnou radou finančnú podporu získalo deväť projektov.

Predkladané projekty sa mali primárne orientovať na sféry podpory vzdelávania, životného prostredia, zlepšenia života komunity či podpory športujúcej mládeže. Od organizácií a združení z Petržalky bolo doručených 41 žiadostí na veľmi zaujímavé projekty a vybrať z nich tie najlepšie nebolo vôbec jednoduché. „Pri finálnom výbere sme kladli dôraz na zamer projektu, na trvalú udržateľnosť a na dosah na rozvoj komunity. Záleží nám na zvyšovaní kvality životného prostredia, v ktorom obyvatelia Petržalky žijú, a taktiež na vzdelávaní v oblasti jeho ochrany. Preto vždy radi využijeme príležitosť podporiť aktívne organizácie, ktoré sa snažia o rovnaké ciele,“ uviedol Peter Dobrý, predseda správnej rady Nadácie Veolia Slovensko. Zároveň dodal, že skupina Veolia dáva priestor zamestnancom angažovať sa pri

realizácii komunitných projektov, aby aj oni mohli byť súčasťou pozitívnych zmien v lokalitách, kde skupina pôsobí.

OD TRIEDENIA A RECYKLÁCIE K PREDCHÁDZANIU VZNIKU ODPADU

Prvý grant poputuje iniciatívy Zero waste Slovakia na organizovanie workshopov pre žiakov 1. stupňa petržalských základných škôl. Na nich sa deti dozvedia, čo sa deje s našim odpadom po vyhodnení, koľko odpadu tvoríme a aký vplyv to má na životné prostredie. Cieľom workshopov, ktoré prebiehajú hrovou formou, je ukázať

V tvorivej Enviroidielničke sa zabavia deti aj dospelí. | Foto: Veolia

deťom možnosti, ako aj oni môžu zamedziť tvorbe nadmerného odpadu pri každodenných činnostiach. O krátke vyjadrenie sme požiadali Petru Slezákovú, autorku iniciatívy Zero Waste Slovakia: „Sme veľmi radi, že projekt Naučme deti, ako žiť bez odpadu z dielne iniciatívy Zero Waste Slovakia získal podporu v rámci Komunitných grantov od Nadácie Veolia Slovensko. Vďaka tomu môžeme koncept života bez odpadu predstaviť aj na petržalských školách. Teší nás to o to viac, že aj naša iniciatíva vznikla práve v Petržalke. Problematiku odpadu vnímame ako veľmi aktuálnu a chceli by sme presunúť pozornosť škôl od triedenia odpadu a recyklácie k predchádzaniu vzniku odpadu.“

TVORIVÉ POPOLUDNIA PRE MALÝCH AJ VEĽKÝCH

OZ Permoníci prevádzkuje na Jasovskej ulici tvorivú Enviroidielničku. V nej pripravujú workshopy, prednášky a diskusie nielen pre deti, ale aj pre dospelých a seniorov. Snahou je nielen posilniť komunitné vzťahy, ale aj budovať vzťah k prírode a osvojiť si rôzne zručnosti. „Grant od Nadácie Veolia Slovensko využijeme na finálne zariadenie tvorivej Enviroidielničky

Workshop pre deti, na ktorom sa učia ako žiť bez odpadu. | Foto: Veolia

a na nákup rôzneho materiálu a pomôcok na tvorenie. Požívame preto malých aj veľkých, prídte sa k nám zrelaxovať po každodenných povinnostiach,“ uviedla **Katarína Vallová**, členka OZ Permoníci. Finančné prostriedky zároveň poslúžia aj na pokrytie časti prevádzkových nákladov.

SPOLU A ZMYSLUPLNE STRÁVIŤ VOĽNÝ ČAS

V Centre voľného času na Gessayovej ulici sa mimo vyučovania a počas školských prázdnin združuje množstvo detí, mládeže, ale aj dospelých. K zmysluplnému využívaniu voľného času je potrebné zabezpečiť vhodné prostredie nielen v interiéri, ale

aj v exteriéri. Nadácia Veolia Slovensko poskytne finančné prostriedky na revitalizáciu exteriéru CVČ, vďaka čomu sa nevyužívané plochy premenia na oddychové, hravé a edukačné miesta. „V Centre voľného času na Gessayovej v Petržalke máme rozpracovaný dlhodobý projekt Komunitná záhrada CVČ (záhrada pre všetkých). Zameriavame sa na vytvorenie komunitného miesta v súlade s princípmi biobospodárstva, environmentálneho vzdelávania a rozvíjania inklúzie, kde môžu zraniteľné skupiny, najmä deti a mládež, tráviť svoj voľný čas. Sme

veľmi vďační Nadácii Veolia Slovensko, že podporí náš projekt, pretože prostredníctvom neho môžeme ďalej napredovať v naplňaní našich cieľov a vízie – spolu a zmysluplne stráviť voľný čas,“ potešila sa **Jana Tencerová**, projektová manažérka CVČ. Vytvorením priestoru na vedenie krúžkov na čerstvom vzduchu sa podporí nielen kognitívne, ale aj fyzické zdravie detí.

PRINAVRÁTENIE PÔVODNÉHO „LESKU“ BETÓNOVEJ PLASTIKE RADOST'

Keďže cieľom Nadácie Veolia Slovensko je aj ochrana a zachovanie kultúrnych hodnôt, rozhodla sa podporiť aj projekt rekonštrukcie betónovej plastiky Radosť pri DK Lúky v Petržalke. Dielo v roku 1989 vytvoril významný slovenský architekt **Dušan Kuzma** a za viac ako 30 rokov od vytvorenia mu nebola venovaná žiadna starostlivosť, čomu zodpovedá aj jeho stav. „Sme veľmi radi, že Nadácia Veolia Slovensko podporila tento projekt a my sa hneď ako to počasie na jar dovoľí, pustíme do rekonštrukčných prác. V prvom rade bude treba dielo vyčistiť, potom vymalovať, aby sa čo najviac priblížilo pôvodnému stavu a farebnosti, a nakoniec bude treba celú plastikú naimpregnovat', aby sa zamedžilo jej

Exteriér CVČ čaká revitalizáciu a pribudne viac zelene. | Foto: Veolia

Betónová plastika Radosť už čoskoro získa späť svoj "lesk". | Foto: Veolia

ďalšej degradácii a aby mohla čo najdlhšie zveľaďovať okolie a tešiť obyvateľov aj návštevníkov DK Lúky,“ vyjadril sa **Martin Kleibl**, projektový manažér organizácie **Kultúrne zariadenia Petržalky**. Ako dodáva, všetky práce budú vykonávané odborníkmi a dozor nad nimi prevzme skúsený reštaurátor.

Úspešným žiadateľom blahoželáme a prajeme veľa úspechov pre realizáciu projektov, ktoré, veríme, opäť o niečo skvalitnia život na zelenom sídlisku.

Mária Hlaváčová,
Veolia Energia Slovensko, a. s.

Veselé Vianoce a šťastný nový rok

vám praje skupina
Veolia Energia Slovensko.

HUDOBNÉ SVIATKY V DOME KULTÚRY

Predvianočný čas v petržalskom stánku kultúry môžete osláviť rozmanito. Akustiku unikátnej budovy tento rok preveria na dvoch veľkých vianočných koncertoch legendárny hudobník aj vynikajúci tenorista.

Gottov súpútnik

Od začiatku kariéry patrí **Felix Slováček** k najvýraznejším osobnostiam českej aj slovenskej hudobnej scény. Fenomenálny klarinetista a dirigent zavíta do Bratislavy **9. decembra o 19:00** a pri príležitosti svojich 80. narodenín vystúpi v **DK Zrkadlový háj** s Veľkým vianočným koncertom.

V roku 1983 založil **Big Band Felixa Slováčka**. Od roku 1985 bol šéfdirigentom **Tanečného orchestra Československého rozhlasu**, spolupracoval aj s Karлом Gottom. Slováčkov repertoár pokrýva všetky žánre, vrátane klasiky. Na konte má viac ako 500 titulov a dva milióny predaných hudobných nosičov.

Metropolitný orchester Bratislava

Aj **Metropolitný orchester Bratislava** pozýva svojich priaznivcov na **Veľký vianočný koncert**. Tentokrát pripravil pestrú zmes hitov rôznych období a štýlov. Na svoje si prídu milovníci klasickej hudby, opery, operety, vianočných piesní v atraktívnom aranžmáne a chýbať ani najznámejšie koledy. Urobte si voľno a **17. decembra o 17.00** prídte do **DK Zrkadlový háj v Petržalke**. Čaká vás niekoľko prevkapaní a hviezda večera, tenorista **Miroslav Dvorský**.

VEDOMOSTNÝ KVÍZ V KLUBOVNI SENIOROV

Predvianočnú atmosféru v **Klubovni aktívnych seniorov** na Osuského 8 doplní v utorok **5. decembra o 10:00** obľúbený vedomostný kvíz, ktorý pripravila Petržalská knižnica. Témou sú knihy a ich filmové adaptácie, súťažíte o pekné knižné ceny.

ČARO VIANOČ

13.12.2023 od 15:00 do 19:00
Dom kultúry Lúky
Komunitné trhy s handmade produktami

[kulturavpetrzalke](https://www.kulturavpetrzalke.sk)
 www.kulturavpetrzalke.sk
 @petrzalka_venues

KLENOTY KOMÉDIE: DRAHÁ LEGRACE

V utorok **19. decembra o 19:00** sa môžete v **DK Zrkadlový háj** schuti zasmiať na francúzskej komédii od autora úspešného *Blbca* na večeru. Nemusíte mať peniaze, stačí, ak si ľudia myslia, že ich máte. Francois Pignon je už dlho nezamestnaný

a nemá ani korunu. Aby sa zachránil a ukázal všetkým, že ešte existuje, pošle na seba daňovú kontrolu. Zrazu sa o neho začnú zaujímať úplne všetci, dokonca sa stane neodolateľným i pre ženy! V hlavnej úlohe sa predstaví **Josef Carda**.

UROBME SI VIANOČNÚ NÁLADU

Aj vy sa už tešíte na Vianoce? Podďte sa tešiť spolu s nami do **petržalskej knižnice na Prokofievovej 5**. V sobotu **9. decembra od 9:00 do 12:30** je pre deti pripravené premietanie rozprávok a vianočné dielničky, na ktorých si môžu vyrobiť veľa pekných malých darčiekov a vianočných pozdravov.

Dospelých poteší burza kníh, vianočný vedomostný knižný kvíz a malé prevkapanie.

Stranu pripravili **Zuzana Golianová, Kultúrne zariadenia Petržalky a Viera Némethová, Petržalská knižnica**

**Vianočná
Petržalka
2023**

**NÁMESTIE
REPLIKY**
25.11.2023
20.12.2023

OTVORENÉ DENNE
PO - PIA 11:00 - 21:00
SO - NE 9:00 - 21:00

VSTUP VOĽNÝ

**OTVORENIE VIANOČNÝCH TRHOV,
ROZSVIETENIE VIANOČNÉHO STROMČEKA,
STAROSTOV PUNČ,
KATKA KNECHTOVÁ SO SKUPINOU,
INSPINIA OHŇOVÁ SHOW**

SOBOTA 25. NOVEMBER | 17:30

ZŠ GESSAYOVA, MELÓDIA, FS POLENO

STREDA 29. NOVEMBER | 17:00

**LA MUSICA, MŠ TUPOLEVOVA,
ZUŠ MACHAROVA, DFS HÁJENKA,
ZUŠ J. ALBRECHTA**

PIATOK 1. DECEMBER | 17:00

MIKULÁŠ V PETRŽALKE

Mikulášska cesta Petržalkou od DK Zrkadlový háj
cez Romanovu ulicu až po Námestie republiky

NEDEĽA 3. DECEMBER | 15:00

**ZUŠ F. OSWALDA, SZUŠ ART PEGAS,
ZUŠ J. ALBRECHTA, SZUŠ BALKÁNSKA,
ZŠ PROKOFIEVOVA, ZŠ DUDOVA**

STREDA 6. DECEMBER | 17:00

**DIVADLO AGAPÉ A ZIMNÁ ROZPRÁVKA,
BRASS QUINTET**

PIATOK 8. DECEMBER | 17:00

**ELÁN FOREVER,
INSPINIA OHŇOVÁ SHOW**

SOBOTA 9. DECEMBER | 18:00

**MONIKA STANISLAVOVÁ,
MAROŠ BANGO**

STREDA 13. DECEMBER | 17:00

**PETRŽALČANKA, FLAMENCO,
FIRE & BELLY ARTS**

PIATOK 15. DECEMBER | 17:00

**LASH & GREY,
INSPINIA OHŇOVÁ SHOW**

SOBOTA 16. DECEMBER | 18:00

**ZÁVER VIANOČNEJ PETRŽALKY 2023,
VOISING, INSPINIA OHŇOVÁ SHOW**

STREDA 20. DECEMBER | 18:00

PETRZALKA.SK/VIANOCE

VYRASTIE V PETRŽALKE NOVÝ SLAFKOVSKÝ ČI LOPUŠANOVÁ?

Pokračujeme v seriáli predstavovania veľkých športových klubov. Spolu s počasím sa ochladí aj v rubrike – prechádzame totiž na ľadovú plochu.

Konkrétne na hokej, ktorý má vďaka klubu **Hockey club Petržalka 2010** svoje miesto aj na našom sídlisku. Klub bol založený v decembri 2010, na štadióne na ulici Marie Curie Skłodowskej pôsobí od januára 2013.

„Keďže sme v začiatkoch nemali vlastnú arénu, trénovali sme na zvyšných zimných štadiónoch. V roku 2013 sme sa stali aj členmi Slovenského zväzu ľadového hokeja a postupne sme začali prihlasovať viacero kategórií do oficiálnych lig a súťaží,“ objasňuje prezident klubu **Martin Pinček**. Doplnil tiež, že „štadión bol pred trinástimi rokmi postavený výlučne zo súkromných zdrojov.“

Klub má aktuálne 164 registrovaných športovcov. | Foto: Hockey Club Petržalka 2010

Celoročný nábor

Klub nemá núdzu o nových registrovaných členov a členky.

Nábor však nerealizuje nárazovo, ale prakticky počas celého roka. „O osvetu sa snažíme počas výučby korčuľovania škôlok alebo počas verejného korčuľovania. Nezabúdame však ani na sociálne siete,“ vysvetľuje Martin Pinček.

Klub spolupracuje aj s viacerými petržalskými škôlkami a školami, a to prostredníctvom externej spoločnosti, ktorá má na starosti výučbu korčuľovania väčšieho počtu detí.

V novembri 2023 má klub **164 registrovaných športovcov**, pričom viac než polovicu tvoria Petržalčania a Petržalčanky.

„Aktuálne máme päť kategórií – kategóriu 0-2 tvoria škôlkari až deti po 2. ročník. Nasledujú kategórie 3 až 5 a tiež kategória juniorov,“ dopĺňa Martin Pinček.

Vítané sú aj dievčatá

Slovensko zažíva hokejový boom aj v kategórii žien, a to predovšetkým vďaka hviezdnej **Nele Lopušanovej**. Jej nasledovníčky možno aktuálne vyrastajú aj na petržalskom štadióne. „V našom klube trénujú aj dievčatá, obzvlášť v kategórii 0-3 a 4-5. Zväčša však naše odchovankyne posúvame (napríklad Emu Plankenauerovú) do klubu ŠKP, ktorý sa špecializuje na dievčenskú a ženskú seniorskú hokej,“ vysvetľuje.

Klub mal dokonca v minulosti postavený aj ženský seniorský tím, pričom v najvyššej súťaži nebol rozhodne do počtu. „Nešlo o tím zložený z našich vlastných odchovankyň, vtedy to, pochopiteľne, nebolo možné. Družstvo však v sezóne 2014/2015 vybojovalo pre našu mestskú časť titul majsteriek Slovenska,“ hovorí Martin Pinček hrdo.

Pribudne aj mužské družstvo?

Kým ženy už v seniorských súťažiach nepôsobia, Pinček nevyklučuje, že by v nasledujúcich rokoch do niektorej zo súťaží HC prihlásilo aspoň mužské seniorské družstvo.

„Momentálne sa sústreďujeme najmä na detskú a mládežnícku kategóriu. Samozrejme, máme ambíciu hrať aj seniorskú ligu, to si však vyžaduje aj značné investície do zimného štadióna, ide napríklad o tribúny či iné vylepšenia arény. Rovnako tak je nevyhnutné mať silného sponzora, pretože rozpočet seniorských tímov dosahuje závratné čísla,“ objasňuje Martin Pinček.

Zabaví sa aj verejnosť

Na zimnom štadióne v Petržalke nekorčuľujú iba členovia klubu. Vítaná je aj verejnosť, pre ktorú zástupcovia HC Petržalka

2010 pripravili hneď niekoľko zaujímavých aktivít a programov.

„Pri klasickom sezónnom verejnom korčuľovaní sa termínovo sústreďujeme predovšetkým na víkendové dni, prázdniny a sviatky. Prvýkrát v histórii sme mali otvorené aj 1. 1. 2023 a záujem verejnosti nás milo prekvapil. Realizovaná je aj výučba korčuľovania prostredníctvom nášho partnera – Pirnetky,“ hovorí Martin Pinček.

Ďalší program, Hokejka a puk, prezrádza mnohé už svojím názvom. „Táto aktivita je zameraná predovšetkým na možnosť si len tak prísť zakorčuľovať s hokejkou a pukom, vyskúšať si kľučky či strelbu na bránu. V poslednom čase túto možnosť využívajú predovšetkým oteckovia so svojimi ratolesťami. Aktivita je dostupná celoročne.“

Na štadióne na ulici Marie Curie Skłodowskej sa odohrávajú aj tréningy amatérskych hokejistov.

„Tento program ponúka unikátnu možnosť zlepšovať svoje zručnosti na ľade pod vedením skúsených a licencovaných trénerov. Aktivita prebieha celoročne, a to počas pracovného týždňa a aj víkendov. Túto aktivitu pripravujeme v spolupráci s trénerom Marekom Michálekom, ktorý ponúka amatérom aj tzv. suché tréningy v priestoroch areálu zimného štadióna,“ ukončuje predstavovanie dostupných programov Martin Pinček.

Daňové nastavenie veľkou komplikáciou

Aj HC patrí medzi tradičných prijímateľov dotácie pre veľké športové kluby od mestskej časti Bratislava-Petržalka. Pre rok 2024 bol klub zo strany samosprávy podporený sumou vyše 14 000 eur. „Vďaka tejto dotácii pokrývame časť ladobodín, ktoré tvoria podstatnú časť rozpočtu nášho klubu. Zimný štadión patrí medzi energetickejšie

prevádzky spomedzi všetkých petržalských športovísk,“ vysvetľuje Martin Pinček.

Prezident klubu má však ťažké srdce na hlavné mesto. „Je veľká škoda, že športoviská, ktoré nie sú v správe mesta, sú zaťažené veľmi vysokou daňou z nehnuteľnosti – my konkrétne sumou takmer 30-tisíc eur. To výrazne obmedzuje možnosti väčšieho rozvoja nielen samotného klubu, ale aj možnosti obnovy a rozširovania

poskytovania služieb prevádzky. Športoviská v správe mesta túto daň nielenže neplatia, ale majú aj dotované prevádzky zo strany rozpočtov mestskej časti,“ dodáva Martin Pinček.

Dávid Pavlík

Patrik Danek je jedným z hlavných strojcov úspešnej jesene. | Foto: Martin Gabura

Max Lörinčík s trofejou za druhé miesto. | Foto: TK Petržalka

FUTBALISTI PREZIMUJÚ NA MEDAILOVOM STUPIENKU

Fantastickú jesennú časť II. ligy má za sebou futbalová **FC Petržalka**. Zverenci Michala Kuruca prezimujú na skvelej tretej priečke tabuľky za favorizovaným Prešovom a lídrom z Komárna. Petržalčania v lige neprehrali od 2. septembra, v nasledujúcich jedenástich zápasoch zaknihovali osem výhier

a tri remízy. Výraznou mierou k tomu dopomohol **Patrik Danek**, ktorý zaznamenal deväť presných zásahov.

„Fanúšikom ďakujeme za podporu a za čas, ktorý tomu obetujú,“ odkázal priaznivcom na webe FC kapitán Filip Oršula.

Dávid Pavlík

LÖRINČÍK ZAHVIEZDIL V AKADÉMII RAFAELA NADALA

Talentovaný Max Lörinčík z klubu **TK Petržalka** vybojoval druhé miesto vo dvojhre na výberovom turnaji najlepších hráčov Európy do 12 rokov. Vo finále nestačil na Francúza Maria Vukovica, s ktorým prehral 4:6, 3:6. Lörinčík okrem striebornej medaily vo dvojhre vybojoval po boku **Andreja Adamoviča** aj bronz vo štvorhre.

Európsky festival hráčov do 12 rokov sa konal na Malorke v Akadémii Rafaela Nadala. „Po druhom mieste na Majstronstvách Európy družstiev (v družstve aj s Adamovičom) dosiahol Max ďalší výrazný úspech medzi najlepšími hráčmi Európy,“ vyjadril spokojnosť tréner **Ján Lörinčík**.

Dávid Pavlík

INZERCIA

XXII. Petržalský maškarný ples

03/02/2024
DK ZRKADLOVÝ HÁJ O 19:00

69 € SÁLA / 65 € BALKÓN

PREDAJ OD 21.11.2023 V POKLADNI DK ZRKADLOVÝ HÁJ

„Vytrvalosť našej babičky nemala hraníc, každé Vianoce sme pred večerou čakali, kým za dverami dospieva koledu s dvanástimi slohami o tom, ako chodila...(heslo je v tajničke) a hľadala miesto, kde by mohla porodiť Ježiška.“

slovart

Výhercom tajničky z čísla 11/2023 sa stáva **Jozef Smák**.

V decembrovej tajničke hráte s vydavateľstvom **Slovart** o knihu krátkych textov spoločenskej beletrie od Agáty Petrakovičovej pod názvom **Podenka**.
Držíme palce!

Pomôcky: Oedt, ule, Enke, Dai, dunst	Otec (fam.)	2. časť tajničky	Otíkol	Riečny prúd	Ár, po česky	Letter shift, zmena písmen (skr.)	Rakúske sídlo
Ovinulo							
Stanujte							
Mužské meno (2.2.)					Rodinný dom (skr.) Múr		
Rímskych 149				Supersonic transport Meno Floriána			
Krupina (EČV)			Farmakote- rapia (skr.)			Tenká niť	EČV Dolného Kubína
Has smäd			Trol (po esper.)				
Autor: Blah.	Počnúc	Dovnútra	Patriaci Ole	Hlasný krik	4. časť tajničky Vranov nad Topľ. (EČV)		
						Vývojový smer Vzory, modly	
Odtrhni (expr.)						Ironický človek Okovaná	
Vzdialenosť dosiahnutá letom						Odolat, po česky Okaté ženy (expr.)	Jednotka plošnej miery
	Časť tenisovej hry	Rímska štvorka Jazva (lek.)			Vôkol, dookola Menšie sito		Aká, ktorá (bás.) Český herec
Sinko (angl.)				Skovalo Výskumná raketa			Prezent, darček Hrabal (expr.)
L foneticky			Vypest. zo semena Ochrana hlavy, prilba			Boxerská (skr.) Sídlo v Čade	3. časť tajničky Telefón (skr.)
1. časť tajničky						Para, po nemecky Blikalo	
	Hlas hada	Nemecký futbalista Dopyty v marketingu				Trýzni Sňal	
Zvyšok na účte					Pomýlil Základná číslovka		
Finančný obnos				506 rímskych Povzdych		Jedno líznutie L foneticky	Otec (hypok.)
	Ruský súhlas Nie dnu			5. časť tajničky Ovocná tyčinka			Pohyb vzduchom Erdžanie koňa
Splietaj veniec			Okresali Otravné látky (skr.)				Zn. kozmetiky Rádio Regina
Patriace Otovi					Ilava (EČV)	Špic	
Polyamido- vá tkanina					Akváriová rybka	Ženské meno (14.11.)	

Odpovede zasielajte na e-mail noviny@petrzalka.sk do **27. decembra 2023** v predmete správy so slovom Tajnička.

Zaslanie viacerých e-mailov nezvyšuje vaše šance na výhru.